İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMININ KENTSEL TASARIMDAKİ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nursen GÜMÜŞSOY KISAR

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Disiplinlerarası Kentsel Tasarım Programı

HAZİRAN 2017

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMININ KENTSEL TASARIMDAKİ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nursen GÜMÜŞSOY KISAR
(519121026)

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Disiplinlerarası Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Turgay Kerem KORAMAZ

HAZİRAN 2017

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 519121026 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Nursen GÜMÜŞSOY KISAR, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMININ KENTSEL TASARIMDAKİ ROLÜ" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı :	**Doç. Dr. Turgay Kerem KORAMAZ** İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
Jüri Üyeleri :	**Prof. Dr. Azime TEZER** İstanbul Teknik Üniversitesi	.....
	Doç. Dr. F. Pınar ARABACIOĞLU Yıldız Teknik Üniversitesi	.....

Teslim Tarihi : 5 Mayıs 2017
Savunma Tarihi : 7 Haziran 2017

Aileme,

ÖNSÖZ

Öğrencilik yıllarımdan beri; gerek okul projelerinde, gerekse yarışma veya profesyonel projelerde olsun, tasarımların fikir bazında dayandığı argümanlarla ilgilenmek, birşeyler çizip üretmedeki heyecanımı arttıran bir motivasyon kaynağı olmuştur. Peyzajın herşeyle olan ilişki trafiği; kentsel mekanda neye evrilir, mekanda nasıl varyasyonlar yeşertir merağı, araştırma güdümün temelini oluşturmaktadır.

Bu zorlu süreçte bana rehberlik eden danışmanım Turgay Kerem Koramaz'a çok teşekkür ederim.

Görüşmelerde değerli fikirleriyle çalışmaya katkı sağlayan, gerek akademik, gerek uygulama cephesinden mimar, peyzaj mimarı ve şehir plancı görüşmecilerine, çalışmama ayırdıkları değerli vakitleri ve görüşmeler esnasında oluşan beyin fırtınasından en az benim kadar heyecan duymalarından ötürü çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimimden sonraki ikinci okulum diyebileceğim DS Mimarlık ekibine ve tezimin araştırma ve geliştirme süreçlerinde anlayışlarıyla bana destek olan Sevim Aslan ve Deniz Aslan'a çok teşekkür ederim.

Herzaman yanımda olduklarını hissetiğim canım ailem; Mustafa, Gönül, Hasan Sıtkı Gümüşsoy ve Melike Altınışık'a, Sema, Hasan Sabri Kısar'a, Elif Kısar ve Umut Eren'e sonsuz teşekkürlerimle...

Beni her koşulda yüreklendiren, ayrı kulvarlarda yarışsak dahi birbirimize hep destek olup, birlikte sabahlayarak çalıştığımız sevgili eşim Ali Ozan Kısar'a teşekkürü bir borç bilirim.

Mayıs 2017

Nursen Gümüşsoy Kısar
Peyzaj Mimarı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.. vii
İÇİNDEKİLER ix
ÇİZELGE LİSTESİ xi
ŞEKİL LİSTESİ xiii
ÖZET xv
SUMMARY xvii
1. GİRİŞ 1
1.1 Çalışmanın Amacı 2
1.2 Çalışmanın Kapsamı 2
1.3 Çalışmanın Yöntemi 3
2. PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİNİN LİTERATÜRDEKİ YERİ 5
2.1 Peyzaj Şehirciliği Kavramının Tarihsel Süreç İçerisinde Ortaya Çıkışı 5
2.2 Peyzaj Şehirciliği Tanımları 6
2.3 Charles Waldheim ve Çalışmaları 8
2.4 Peyzaj Şehirciliği'nin Eğitim ve Araştırmadaki Yeri: 10
2.4.1 Dünya'da peyzaj şehirciliği eğitimi 10
2.4.2 Architectural Association (AA) Mimarlık Okulu Peyzaj Şehirciliği Yüksek Lisans Programı 12
2.4.3 Türkiye'de peyzaj şehirciliği eğitimi 15
2.5 Peyzaj Şehirciliği Eleştirileri ve Yeni Şehircilik Akımı ile Tartışması 17
2.6 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme 21
3. PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMI ÇERÇEVESİNDE ELE ALINAN PROJE UYGULAMA ÖRNEKLERİ 25
3.1 Parc de la Villette 26
3.2 Fresh Kills Park 31
3.3 High Line Park 35
3.4 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme 38
4. KENTSEL TASARIMCILARIN PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ 41
4.1 Verilerin Analiz için Hazırlanması ve Düzenlenmesi 41
4.2 Yanıtların Okunması ve İncelenmesi 46
4.2.1 Bu görsellerde gösterilen projeleri biliyor musunuz? 46
4.2.2 Bu projelerin sizce öne çıkan özellikleri nelerdir? 46
4.2.3 Bu projelerin ortak özellikleri (varsa) hakkında ne söyleyebilirsiniz? 49
4.2.4 Projelerin Peyzaj Şehirciliği kuramıyla ilişkilendirildiğini söylersek, görüşlerinizi belirtir misiniz? 51
4.2.5 Bu projeler ile anılan peyzaj şehirciliği yaklaşımının kentsel tasarım disiplinindeki rolü hakkında görüşleriniz nelerdir? 55
4.3 Yanıtların Değerlendirilmesi 59
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 63

KAYNAKLAR..... 65
ÖZGEÇMİŞ..... 69

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 : Peyzaj şehirciliği savunucuları ve eleştirileri karşılaştırması.....**23**
Çizelge 4.1 : Verilen yanıtlarda sık tekrarlanan ve istisnai görüşlerin tablosu **..... 60**

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Çalışmanın kapsamı. **3**
Şekil 2.1 : Landscape Urbanism Reader ve Landscape as Urbanism kitap kapakları (sırasıyla). **9**
Şekil 2.2 : Center 14: On Landscape Urbanism kitap kapağı. **11**
Şekil 2.3 : Greenwich Üniversitesi'nin yayınladığı Testing-Ground araştırma dergisi (Url-6). **12**
Şekil 2.4 : AALU Yüksek Lisans tezi araştırmasından bir görsel (Url-7). **13**
Şekil 2.5 : AALU yayını, Akademiden Praxis'e: Eleştirel Alanlar (Critical Territories from Academia to Praxis) kitap kapağı (Url-9). **15**
Şekil 2.6 : Peyzaj Şehirciliği ve Onun Hoşnutsuzlukları (Landscape Urbanism and its Discontent) kitap kapağı **20**
Şekil 3.1 : Proje gerçekleşmeden önceki La vilette bölgesinin 1982 yılına ait hava fotoğrafı (Koolhaas,1998). **26**
Şekil 3.2 : Tschumi Parc de la Villette Projesi Diyagramları (Url-13). **27**
Şekil 3.3 : Tschumi, Parc de la Villette projesi aksonometrik plan ve follie diyagram çalışmaları, (Tschumi,1987). **28**
Şekil 3.4 : Havai fişek gösterisinin süreç tasarımı **29**
Şekil 3.5 : Parc de la Villette, 1993 (Url-14). **30**
Şekil 3.6 : OMA– Parc de la Villette katmanları anlatan diyagramlar (Koolhaas, 1998) **31**
Şekil 3.7 : Fresh Kills Park projesi gerçekleştirildikten sonraki halini bir öngörü olarak tasvir eden görsel (Field Operation, 2006). **31**
Şekil 3.8 : Fresh Kills Park'ın otuz yıllık periyotta gelişimini gösteren plan şemaları (Field Operation, 2006). **32**
Şekil 3.9 : 30 yıllık periyodun, üç ayrı fazda gelişimini gösteren plan şemaları (Field Operation, 2006). **33**
Şekil 3.10 : Bitkisel habitatın ilk onbeş yıl ve sonraki sonraki onbeş yıldaki süreç tasarımını gösteren diyagramlar. **34**
Şekil 3.11 : High Line'nın inşa edildiği 1930 yıllardan bir görüntü, anonim foto (Url-17). **36**
Şekil 3.12 : High Line'ın halka açıldıktan sonraki havadan görüntüleri (Url-18). **37**
Şekil 3.13 : Parkın insan gözünden bir fotoğrafı, 2016.(Gürbey Hız'ın arşivinden). **37**
Şekil 3.14 : Corner'ın tasarımında yürüme hattı boyunca düşeyde ve yataydaki hareketliliği anlatan kesit-diyagramlar (Url-19). **38**
Şekil 4.1 : Parc de la Villette alandan fotoğraflar ve proje diyagramı. **43**
Şekil 4.2 : Fresh Kills Park proje aşamasındaki süreç diyagramları ve üç boyutlu görseller. **44**
Şekil 4.3 : High Line proje safhasındaki diyagram ve fotoğrafları. **45**

PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMININ KENTSEL TASARIMDAKİ ROLÜ

ÖZET

Kentlerin tarihsel süreç içerisinde büyüme ve sıkışıp küçülme ve hatta yok olma gibi devingen hareketler göstermesiyle değişen kentsel çevrenin yeni ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla geliştirilmiş birçok kentsel tasarım yaklaşımı bulunmaktadır. Peyzaj şehirciliği, son otuz yıldır peyzaj ve ekolojinin güncel anlamlarından beslenerek yeni planlama uygulamalarına yönelik potansiyel modeller üretmekte ve bu önermeye ait kuramsal çerçevesini genişletmektedir.

Peyzaj şehirciliği kuramında, yayılan kenti algılayıp, analiz ederken peyzaj mimarlarının geleneksel araçlarından faydalanması, kent dinamiklerinin mimari temelli yaklaşımlara kıyasla daha iyi okunmasına ve süreç içerinde değişen peyzaj ve kentsel tasarım programlarına yanıt vermekte esneklik sağlayacağı iddia edilmektedir. Kent üzerine belirli kural ve kalıplar koyan postmodern şehirciliğe bir eleştiri niteliğinde olan bu yaklaşım; 'belirsizlik, açık uçluluk, akış, esneklik, kompleks ve açık sistemler' gibi anahtar kavramlarla peyzajı ilişkilendirerek kentlerdeki program değişikliklerine olanak tanıyan stratejik bir cevap vermeyi hedeflemektedir.

Çalışmanın amacı, bu tartışmaları değerlendirerek peyzaj şehirciliği kuramının ortaya koyduğu fikirlerin; bu kuramla birlikte anılan uygulama örnekleri üzerinden, meslek insanlarının görüşlerine başvurularak, kentsel tasarımda geçerliliğini sorgulanmaktır.

Çalışmanın kapsamında; kuramın tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkışı, kuramı ortaya koyan kişiler ve öne çıkan isimlerin araştırmaları, hangi eğitim kurumlarınca kabul gördüğü ve öne çıkan proje uygulamaları incelenerek niteliksel bir değerlendirme ortaya konmaktadır.

Kuramın ilk olarak ortaya atılmasıyla birlikte öngördüğü kavramlarla örtüştüğü düşünülen, Parc de la Villette, High Line ve Freshkills Park projeleri kuramın temellendirilmesinde büyük rol oynamışlardır. Fakat kuramdan pratiğe somutlaştırılma çabası olarak görülebilecek olan ve görece bilindik olan bu projelere yapılan atıflar, kuramın eleştirilmesinin de yollarını açmıştır. Bu çalışmada kuram-pratik arakesitinde tartışma zeminine çekilen peyzaj şehirciliği kuramının; birlikte anıldığı projeler üzerinden, akademik ve uygulamacı meslek insanlarının görüşleri değerlendirilerek; kentsel tasarımdaki rolünün ortaya konması hedeflenmektedir.

Görüşülen kişilerin fikirleri nitel mülakat yöntemiyle elde edilmiştir. Kuram ve proje görselleri hakkında önceden bilgilendirme yapılmaksızın gerçekleşen mülakatların, peyzaj şehirciliği gibi tartışmalı bir kuram konusunda tarafsız açık bir fikir platformu sunabildiği savunulmaktadır. Tartışmalı içeriğine rağmen meslek insanlarının görüşlerinde peyzaj şehirciliği kuramına yönelik yorumlarda bazı anahtar kelimelerin tekrarlandığı tespit edilmiştir. Sürdürülebilirlik, yeniden kullanım (reuse), ekolojik çözümler, tanımsızlık, boşluklar, muğlaklık, katmanlar, altyapı, bitki örtüsü, dönüşüm, kamusal alanlar, katılımcılık, disiplinlerarası, paydaşlar, açık uçluluk, yer,

diyagram, akışkanlık, süreç, endüstriyel alanlar gibi kavramların peyzaj şehirciliğinde vurgu alan kavram ve tanımlar olduğu görüşleri büyük ölçüde paylaşılmaktadır.

Mülakatlardan elde edilen bulgular, ayrıca; görüşmecilerin farklı veya benzer disiplinlerden gelmelerine bağlı olmaksızın, hem kentsel tasarıma hem de peyzaj şehirciliğine bakış açılarının değişkenliğini de ortaya koymaktadır. Projelerin hem uygulama içerikleri anlamında, hem de kuramsal altyapılarında, algılanış biçimlerinde de farklılıklara rastlanılmıştır. Değişen bu görüşler, peyzaj şehirciliği kuramının kentsel tasarımdaki rolü açısından kuram tartışmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu anlamda çalışmanın faydası, Peyzaj Şehirciliği'nin, analitik bir çerçevede tartışılmasına ve değerlendirilmesine olanak sağladığı görülmektedir.

ROLE OF LANDSCAPE URBANISM IN URBAN DESIGN

SUMMARY

There are many theories that have been produced in order to be able to cope with the problems that cities have caused in the course of history, such as the sprawl, the collapsing, and the dynamical movements such as destruction. Landscape urbanism has been developing potential models for new planning applications by feeding on the current meanings of landscape and ecology for the last thirty years and extending the theoretical framework of this proposal. The obvious fact that it is not possible to create healthy built environments by drawing the border to the nature and giving only the landscape in the city walls, it is aimed to revive the natural landscape in the city and rebuild the urban landscape through concept of landscape urbanism. Landscape urbanism, designing urban landscapes; prefer to architectural building and streets that have much more importance in the city's perception. It is alleged that landscape architects will benefit from the use of traditional tools (texture and process maps), better reading of urban dynamics, and flexibility in responding to changing landscape and urban design programs in the process of perceiving and analyzing the sprawling city. Landscape urbanism approach; progressive development for damaged habitats by ensuring the integration of all services including education, entertainment and public administration, as well as urban infrastructure systems such as water management, storage and filtration of water, improvement of water quality, urban infrastructure, wastewater, ground water, auxiliary services and transportation systems is presented. This approach, which is a critique of postmodern urbanism that puts certain rules and patterns on the city, aims to provide a strategic answer that allows program changes in cities by linking landscape with key concepts such as 'uncertainty, open-endedness, flow, flexibility, complex and open systems'.

Some of the projects, which were thought to have overlapped with the concepts that were introduced with the first introduction of the theory, are particularly emphasized. In chronological terms, the park projects of Parc de la Villette, High Line and Fresh Kills have become projects that are often referred to, with the basis of theory. References to these projects, which can be seen as an effort to embody theory in practice, are relatively known and play a major role in the critique of theory. In this study, the theory of landscape urbanism which is drawn to the debate in the theoretical-practical interface; evaluating the views of academic and practitioner persons through the projects mentioned together which is aimed at revealing the role of urban design.

Landscape urbanism has a clear dimension to discuss on a critical ground by examining theoretically based concepts that are nurtured by live on the landscape. The aim of the study is to question the validity of the ideas of the theory in the urban design by the people of the profession through the examples of the practices mentioned with this theory by evaluating these discussions.

In this study, the emergence and development of landscape urbanism theory and the inclusion of different approaches, there is a context which is come from an

introduction purpose to question the ideas put forward by those who put forward the theory and the projects cited. For this reason, in the second chapter, landscape urbanism theory emerged in the historical process and the beginning of the literature search of how different theorists define the concept. In this sub-section, the educational background, the works published, the works done about the theory and the place of landscape urbanism both in education and research in the world and in Turkey are explained in this section which introduces landscape urbanism theory and develops in this subject.

In the third part, reflection of the application of landscape urbanism has been examined and both theoretical backgrounds of Parc de la Villette, Fresh Kills Park and High Line Park as well as the methodological approach and content of the projects have been explained from the prominent projects mentioned frequently. These projects constitute the sampling areas at the same time as the research. In the fourth chapter, through these projects related to landscape urbanism; it is aimed to qualitatively evaluate the answers given to open-ended and semi-structured questions by people based from different professional disciplines such as landscape architecture, urban and regional planning and architecture. In the fifth chapter, it was aimed to present the suggestions by discussing the proficiency levels of the theories of the application of the theory and revealing the role of landscape urbanism in urban design by filtering the evaluations resulting from the readings and interviews in the previous sections.

A qualitative research method has been adopted in this study in which the theory of landscape urbanism is examined through applications. The qualitative method is preferred because it relies on text and imagery and allows for unique steps and diversity in data analysis. From the data obtained from literature readings, the projects mentioned by the theory of landscape urbanism were determined and relations with the levels of awareness were established and sample areas were formed in this way. Qualitative interviewing method was used to question the relation of these sampling areas with the approach of landscape urbanism.

In qualitative interviews; face-to-face interviews with participants, individual interviews and e-mail interviews were conducted. These interviews are semi-structured and usually involve an open-ended process involving five questions to reveal the opinions and ideas of the participants. The method of data collection by qualitative interview allows to control the questioning line. On the other hand, it opens the way to obtaining clear data by introducing a limitation in terms of providing indirect information filtered out of interviewees' opinions of perspectives .

In the interviews, the voice recordings received with the permission of the participants and the texts obtained by e-mail were analyzed and sorted and the frequently mentioned themes were determined at the next stage. The resulting analysis was interpreted by being represented by figures and tables.

With the acknowledged presence of landscape urbanism theory in research and education, it is seen as an application area that allows ecological-based design alternatives to integrate scalar landscaping and city planning practices, instead of creating an interdisciplinary common area. However, it is argued that the cities which are designed with prominent themes such as identity, flexibility, uncertainty, open-ending, multilayeredness, which are the philosophical infrastructure of the theory, can spontaneously respond to the urban space needs of the future.

Among the three projects covered most in the framework of the theory, High Line and Freshkills Park are projects that have already been designed and implemented with this approach since the beginning of the project. Parc de la Villete has been associated with landscape urbanism by Waldheim in the context of his own qualifications. Utilizing the flexibility of cities to meet the urban needs of the future, it is possible to reconcile the third of the projects with landscape urbanism.

Despite this, landscape urbanism is viewed as a valuable approach to allow landscape to be incorporated into urban design to a large extent, but it can be criticized for the variability in definitions and differences in scope according to persons and institutions. For example, the researchers were noticed the quantitative and qualitative differences between the projects from AA Landscape Architecture Master program and Waldheim's approaches and the three project which is referred mostly. Moreover, the fact that sustainable and ecologically based ideas in cities are already present in the widespread urban design and landscape architecture literature has led to the idea that landscape urbanism is not a sufficiently original approach. In addition, landscape urbanism takes ambitious criticism that urban spaces that have become ineffective can only ignore human needs in urban areas by focusing on the landscape and keeping the various social reinforcement functions back.

The research question that emerges here is whether the urban design solutions promised by landscape urbanism can be put into practice. Because it has been determined that the general comprehensive criticisms made earlier can not provide a clear answer to this question; Parc de la Vilette, High Line and Freshkills Park, the scope of the application was narrowed and opinions of urban design experts were taken. Findings from interviews equipped with open-ended and semi-structured questions with architectural, urban planning and landscaping architectural professionals; Regardless of whether the interviewers come from different or the same disciplines, both in terms of urban design and landscape urbanism. These variants have gained an important place in theory debates in terms of the role of landscape urbanism in urban design. Landscape urbanism; according to some interviewers, there may be a discipline that promises to have a place among the city actors in the future, whereas according to some it is a top title given only to the solutions that are produced and that should be already there. All of the interviewers did not indicate that this success was due to the approach of landscape urbanism, with the projects finding success. However, nine interviewees have already found that urban design methods and tools that have been tried so far have not been successful, and urban design has seen the idea of landscape urbanization in the sense of opening a space.

There are also differences in the way that the projects are perceived in terms of both their implementation content and their theoretical background. In view of the fact that the nine views do not seem to have the common features of these projects, the extent of the perception of the projects reveals itself. Nevertheless, it has been found that some key words have been repeated in the interviewer. Examples include sustainability, reuse, ecological solutions, intangibles, vacancies, ambiguities, strata, folies, infrastructure, plant cover, transformation, public spaces, participation, interdisciplinary, stakeholders, process, industrial areas are among the words that interviewers often use. Interviews on the theory and on the presented project visuals were presented without a clear, unbiased idea platform. The benefit of working in this sense is that it allows for the debate and evaluation of landscape urbanism in an analytical framework from current urban design approaches.

1. GİRİŞ

Kentlerin tarih boyunca büyüme ve sıkışıp küçülme ve hatta yok olma gibi devingen hareketler göstermesinin oluşturduğu problemlerle başa çıkılabilmesi için geliştirilmiş birçok teori bulunmaktadır. Peyzaj şehirciliği, son otuz yıldır peyzaj ve ekolojinin güncel anlamlarından beslenerek yeni planlama uygulamalarına yönelik potansiyel modeller üretmekte ve bu önermeye ait kuramsal çerçevesini genişletmektedir. Doğaya sınır çizip, yalnızca kent çeperlerinde peyzaja yer vererek sağlıklı yapılı çevreler üretilmesinin mümkün olamadığını düşünürsek, peyzaj şehirciliği anlayışında kentte doğal peyzajı yeniden canlandırarak peyzaj üzerinden kent olgusunu yeniden oluşturmak amaç edinilmiştir. Peyzaj şehirciliği, kent peyzajlarını tasarlamayı; kent algısında görece daha fazla önem taşıyan yapıları ve sokakları düzenlemeye tercih etmektedir. Yayılan kenti algılayıp, analiz ederken peyzaj mimarlarının geleneksel araçlarından (doku ve süreç haritaları) faydalanması, kent dinamiklerinin daha iyi okunmasına ve süreç içerinde değişen peyzaj ve kentsel tasarım programlarına yanıt vermekte esneklik sağlayacağı iddia edilmektedir. Peyzaj şehirciliği yaklaşımında; su yönetimiyle suyun değerlendirilerek depolanması ve filtrelenmesi, su kalitesinin iyileştirilmesi, kentsel altyapı, atık su, zemin suyu, yardımcı servisler, ulaşım sistemleri gibi kentsel altyapı sistemlerinin yanı sıra eğitim, eğlence, kamu yönetimi dahil tüm servislerin entegrasyonu sağlanarak, zarar görmüş habitatlar için aşamalı geliştirme önerisi sunulmaktadır. Kent üzerine belirli kural ve kalıplar koyan post modern şehirciliğe bir eleştiri niteliğinde olan bu yaklaşım; 'belirsizlik, açık uçluluk, akış, esneklik, kompleks ve açık sistemler' gibi anahtar kavramlarla peyzajı ilişkilendirerek kentlerdeki program değişikliklerine olanak tanıyan stratejik bir cevap vermeyi hedeflemektedir.

Kuramın ilk olarak ortaya atılmasıyla birlikte öngördüğü kavramlarla örtüştüğü düşünülen bazı projelerin özellikle üzerinde durulmuştur. Kronolojik olarak, Parc de la Villette, High Line ve Fresh Kills park projeleri kuramın temellendirilmesiyle birlikte sıkça anılmaya başlanan projeler haline gelmiştir. Kuramdan pratiğe somutlaştırılma çabası olarak görülebilecek olan ve görece bilindik olan bu projelere

yapılan atıflar, kuramın eleştirilmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada kuram-pratik arakesitinde tartışma zeminine çekilen peyzaj şehirciliği kuramının; birlikte anıldığı projeler üzerinden, akademik ve uygulamacı kimlikli kişilerin görüşleri değerlendirilerek; kentsel tasarımdaki rolünün ortaya konması hedeflenmektedir.

1.1 Çalışmanın Amacı

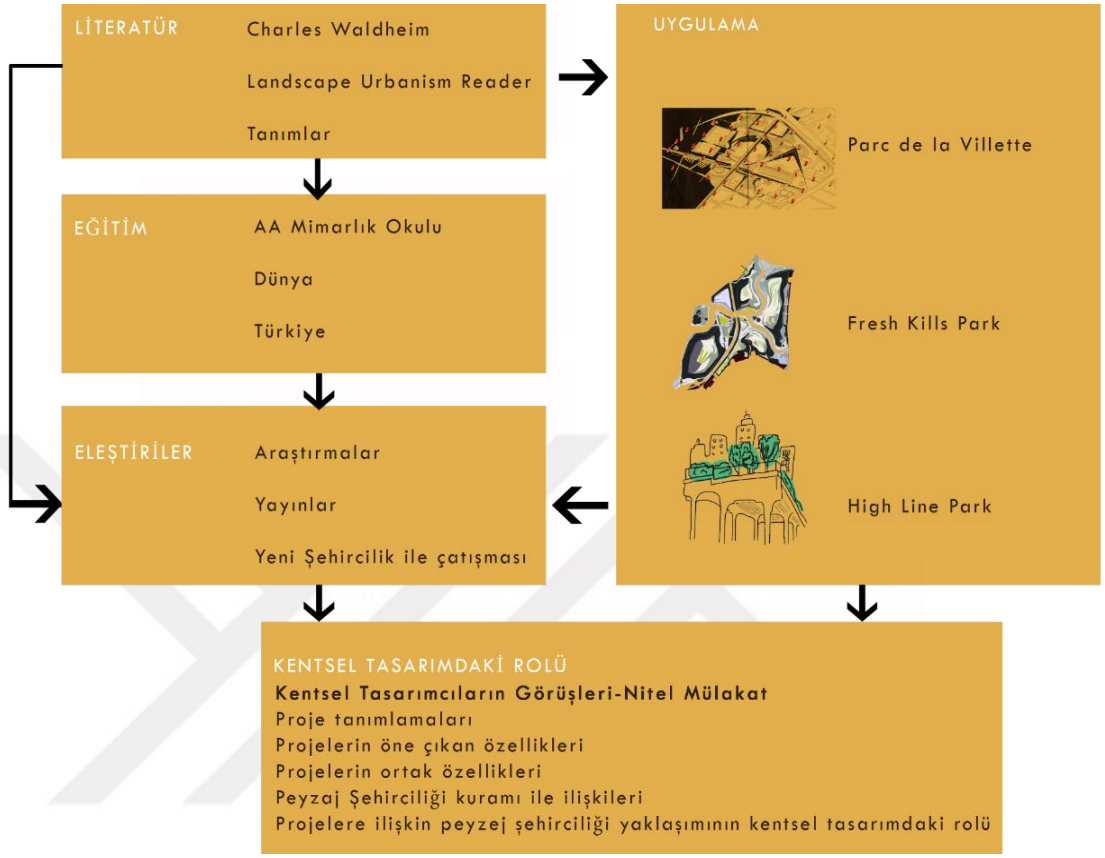
Peyzaj Şehirciliği'nin, peyzajdan beslenerek ortaya attığı, kuramsal olarak temellendirilmiş kavramların incelenerek, eleştirel bir zeminde tartışmaya açık bir boyutu bulunmaktadır. Çalışmanın amacı, bu tartışmaları değerlendirerek kuramın ortaya koyduğu fikirlerin, bu kuramla birlikte anılan uygulama örnekleri üzerinden, meslek insanlarınca kentsel tasarımda geçerliliğini sorgulamaktır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Çalışma; Peyzaj şehirciliği kuramının ortaya çıkışı, gelişimi ve farklı yaklaşımları içermesiyle bağlantılı olarak kuramı ortaya atan kişilerin ortaya koyduğu fikirleri ve atıf verilen projeleri sorgulama amaçlı bir girişten yola çıkmıştır. Bu nedenle ikinci bölümde peyzaj şehirciliği kuramının tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkışı ve farklı kuramcıların kavramı nasıl tanımladığı literatür araştırmasının başlangıcında yer verilmiştir. Peyzaj şehirciliği kuramını ortaya atan ve bu konuda geliştirdiği çalışmalarla önde gelenlerin öğrenim altyapıları, yayımladıkları eserler, kuram hakkında yapılan çalışmalar ve peyzaj şehirciliğinin hem dünyada hem de Türkiye'de eğitim ve araştırmadaki yeri bu bölümün alt başlıklarında anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde Peyzaj şehirciliği'nin uygulamaya yansımaları incelenerek, adından sıkça söz edilen, öne çıkan ve en bilindik projelerden Parc de la Villette, Fresh Kills Park ve High Line Park'ın hem kuramsal altyapıları hem de projelerin yöntemsel yaklaşım ve içerikleri anlatılmıştır. Bu projeler, araştırmanın aynı zamanda örneklem alanlarını oluşturmaktadır. Dördüncü bölümde, Peyzaj Şehirciliği ile ilişkilendirilen bu projeler üzerinden; peyzaj mimarlığı, şehir ve bölge planlama ve mimarlık gibi farklı meslek disiplinlerinden kimselerin, açık uçlu ve yarı yapılandırılmış sorulara verdikleri cevapların nitel anlamda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Beşinci bölümde, önceki bölümlerdeki okumalar ve mülakatlar sonucunda ortaya çıkan

değerlendirmeler filtrelenerek, peyzaj şehirciliği kuramının kentsel tasarımdaki rolünün ortaya konması ve kuramın uygulama alanındaki karşılıklarının yeterlilik düzeyleri tartışılarak, öneriler sunulması hedeflenmiştir (Şekil1.1).

Şekil 1.1 : Çalışmanın kapsamı.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Peyzaj Şehirciliği kuramının uygulamalar üzerinden incelendiği bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel yöntem, metin ve imgesel verilere dayanması ve veri analizinde özgün adımlara ve çeşitliliğe imkan sunması sebebiyle tercih edilmiştir (Creswell, 2014, s.183). Literatür okumalarından elde edilen verilerden, Peyzaj Şehirciliği kuramıyla anılan projeler belirlenerek, bilinirlik düzeyleriyle ilişki kurulmuştur ve bu şekilde örneklem alanlar oluşturulmuştur. Bu örneklem alanların peyzaj şehirciliği yaklaşımıyla ilişkisinin sorgulanması için nitel mülakat yöntemine başvurulmuştur.

Nitel mülakatlarda; katılımcılarla yüz-yüze, birebir ve bizzat veya e-mail internet mülakatları gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlar, yarı yapılandırılmıştır ve genellikle katılımcıların görüşlerini ve fikirlerini ortaya çıkarma amaçlı beş soruyu içeren açık-

uçlu bir süreci içermektedir. Nitel mülakatla veri toplama yöntemi, sorgulama hattının kontrol edilmesine izin vermektedir. Öte yandan mülakat yapılan kişilerin bakış açılarınca filtrelenen dolaylı bilgi sağlanması açısından bir sınırlandırma getirerek net bir veri elde edilmesinin yolunu açmaktadır (Creswell, 2014, ss.190-193).

Mülakatlarda katılımcıların izniyle alınan ses kaydının ve e-mail ile elde edilen metinlerin çözümlenerek ayıklanması ve sıkça bahsedilen temaların belirlenmesi bir sonraki aşamada gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan analiz bulguları şekil ve tablolarla temsil edilerek, yorumlanmıştır.

2. PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİNİN LİTERATÜRDEKİ YERİ

Bu bölümde, peyzaj şehirciliği kuramının tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkışı, tanımları, kuramın önde gelen ismi Charles Waldheim ve peyzaj şehirciliği konusunda yaptığı çalışmalara yer verildikten sonra, Dünya ve Türkiye'de eğitim alanında kendine edindiği yer ve araştırmalar incelenmiştir. Son olarak, kurama ilişkin eleştiriler ve yeni şehircilik akımı ile tartışmalarına yer verilmiştir. Bölümün bütününde ele alınan literatür, peyzaj şehirciliği konusunda kuramsal tartışmaların bütünününe yön veren ve altyapısını oluşturan kaynakların özellikleri ile birlikte verilmiştir.

2.1 Peyzaj Şehirciliği Kavramının Tarihsel Süreç İçerisinde Ortaya Çıkışı

Peyzaj ve mimarlık ilişkisini inceleyen teorisyenler peyzaj şehirciliği söylemini 90'lı yılların başında "landscape as urbanism" (kentleşme olarak peyzaj) ismiyle anmaya başlamışlardır. Endüstri sonrası oluşan kent boşluklarına bir çare arayışında olan bu fikrin olgunlaşıp, 'Landscape Urbanism' terminolojisi ile ortaya çıkışı, ilk olarak 1997'de Chicago'da düzenlenen bir konferans ve proje sergisiyle, Charles Waldheim tarafından bir manifestonun yayınlanmasıyla gerçekleşmiştir. Teorinin kurucularından olarak bilinen Waldheim, kavramı yakın geçmişle ilişkilendirerek 1980'lerde Amerika'da izlenen Yeni Şehircilik akımına ve tüm geleneksel kent biçimlerine eleştirel bir duruş sergilemektedir. Waldheim ve bu teoriyi destekleyen diğer teorisyen ve mimarlar (Graham Shane, James Corner, Mohsen Mostafavi, Ciro Najle, Rem Koolhaas, Richard Weller, Christopher Gray, Adriaan Geuze…) modern ve yeni şehircilik kent modellerinin ortaya çıkardığı yok olmuş habitatlara, aşırı yayılmış, merkezi yokolmuş şehir sistemlerine, işlevini yitirmiş dev endüstri binalarına ancak açık uçlu bir stratejiyle çözüm üretilebileceğini savunmaktadırlar. Peyzaj şehirciliği kavramı, ilk başta Kuzey Amerika kökenli bir hareket olarak ortaya çıkmıştır.

Konu kapsamında peyzaj şehirciliğinin pek çok farklı yönüne ışık tutan başlıca yayın ve araştırmalar (Almy, 2007; Corner, 2003, 2006; Czerniak, 2012; Gray & Jones,

2006; Mostafavi, Najle & Wolff, 2005; Waldheim, 2006, 2016) incelenmiş, diğer taraftan bu kurama yönelik eleştirel bakışı içeren ve tartışmalı alanlarını aktaran yayınlar (Cote, 2008; Stonor, 2010; Thompson, 2012; Duany & Talen, 2013; Heins, 2015; Buizer, 2016; Thoren, 2016) da literatür araştırmasına dahil edilmiştir.

2.2 Peyzaj Şehirciliği Tanımları

Peyzaj şehirciliği kavramının tek bir tanımı olmamakla birlikte, literatürde yer alan tanımlamalar kavramın alt başlıklarıyla paralel bir biçimde değişkenlik göstermektedir.

Kuramın kurucularından olarak görülen Waldheim (2006), peyzaj şehirciliğini, modern şehircilikte esas alınan mimarinin - temel yapı bloklarının - yerini peyzajın alarak kentsel tasarımda paradigma kayması yaratan bir disiplin olarak tanımlar. Peyzaj, diğer disiplinlere kıyasla modern kenti yapılı çevresiyle birlikte çok boyutlu bir şekilde ele alarak yeni potansiyel kent temsilleri ürettiğini iddia eder (Waldheim, 2006).

Architectural Association Mimarlık Okulu (2005) peyzaj şehirciliği yönteminin tanımı gereği çok disiplinli olduğunu vurgulayarak; peyzaj şehirciliğini, peyzaj tasarımı mirasından beslenerek, çağdaş kentsel dinamiklerin karmaşıklığını göz önüne alarak ve genişleterek, çevre mühendisliği, kentleşme stratejisi, peyzaj ekolojisi, kalkınma endüstrisi ve mimarlık gibi disiplinlerdeki bilgi ve teknikleri bütünleştiren bir alan olarak tanımlar.

Kent State, Batı Avusturya ve Harvard Üniversitesi gibi kurumlarda görev almış akademisyen şehir plancı Durack (2004), peyzaj şehirciliğini, kent formunu bina ve altyapı sistemleri yerine, açık alanlar ve doğal sistemler üzerinden yeniden düşünerek, kentsel tasarımın geleneksel uygulamasının dışına çıkarma çağrısı olarak tanımlar.

Peyzaj şehirciliğini uyguladığı projelerle de ilişkilendiren peyzaj mimari James Corner peyzaj şehirciliğini şu şekilde tarifler:

Karmaşık bir karışım (amalgam) olan peyzaj şehirciliği, tekil bir imge veya biçimden daha fazlasıdır: bir kültür(ethos), tavır, düşünme ve harekete geçme şeklidir. Birçok yönden, günümüz çağdaş kentlerinde etkin rol oynayarak, geleneksel kentsel

tasarımın ve planlamanın başarısızlığına karşı bir tepki olarak görülebilir (Corner,2003, s:58).

Peck (2011) peyzaj şehirciliğinde, kentsel tasarım ve işlevselliği bir bütün halinde sağlamanın yolunun, kent gelişiminde peyzaj mimarlığını birincil basamak olarak görmekten geçtiğini savunan ve onu diğer disiplinlerden daha ön plana çıkaran bir düşünme biçimi olarak tanımlar (Url-1).

Oslo Mimarlık ve Tasarım Okulu profesörlerinden Hensel (2003), gelişmekte olan peyzaj şehirciliği disiplinini öncelikli olarak peyzaj algısının örgütlenmesiyle (gestalt), kentlerde yalnızca peyzaja yer vermek demek olmadığını vurgulamaktadır. Kent dokusunu şekil-zemin ilişkisiyle tanımlamaktan çok, kentsel yüzeyi üretken bir alan olarak hafifletmeye, bulunduğu koşullar arasındaki dinamik ilişkileri kavramaya yönelik adımların atılması olarak tanımlar.

Princeton Üniversitesi profesörlerinden mimar ve teorisyen Stan Allen, peyzaj şehirciliği ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Peyzaj, giderek artan bir şekilde şehircilik için bir model olarak ortaya çıkıyor. Peyzaj geleneksel tabiriyle yatay yüzeylerin düzenlenmesi sanatı olarak tanımlanmıştır. Fakat günümüzde peyzaj, çağdaş şehrin yayılmış alanıyla ve buna ek olarak artık topolojik yüzeylerle de açıkça bir ilişki kuruyor. Bu yüzey koşullarını sadece biçimsel değil, aynı zamanda maddiyatı ve verimliliği de dikkate alarak; tasarımcılar, geleneksel kentsel tasarımın geçerliliğini kaybetmiş araçları olmadan mekanı harekete geçirebilir ve kentsel etkiler yaratabilir (Allen,2002; s:124).

Gray (2006)'e göre peyzaj şehirciliği, peyzajı yapılaşma ortamı olarak gören bir açık alan tasarım ve planlama yaklaşımıdır. Peyzaj şehirciliği, yatay eksende kent yerleşimini, düşeyde gelişen kent strüktüründe şekil zemin ilişkisinin üstünde tutar. Resimselden işlevsele bir hareketi tanımlar. Diğer bir deyişle analiz ve tasarım sentezi süreçlerini bir son ürün biçimi olarak tercih eder.

Peyzaj şehirciliği konusunda pek çok yayını bulunan Syracuse Üniversitesi profesörlerinden peyzaj mimarı Czerniak (2012):

Peyzaj tasarımının bir arayüzü olarak kentleri yönlendirme kavramı, peyzaj şehirciliği olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ifade peyzaj disiplininin geçmişten günümüze kavranışından yola çıkılarak; ekolojik ve ekonomik işlevleri, biçimsel ve mekansal nitelikleri (doğal ve kültürel organizasyonlar, sistemler ve oluşumlar) ve

süreçleri (zamana bağlı nitelikler) düşünerek kentsel peyzajın tasarımının ve planlanmasının kavramsallaştırılmasından türemektedir (s.108).

Ossa-Bunster (2001) peyzaj şehirciliğini, şehir peyzaj ilişkisinin tersine çevrilmesi olarak tanımlar. Açık alan yerleşimini, şehir planlaması ve kentsel tasarımda merkezde tutarak diğer fonksiyonların da buna göre şekilleneceğinden bahseder. Peyzajla, kesintisiz yeşil bir kent dokusu oluşturmayı amaç edinildiğini, bölünmeden ziyade birleştirmeyi günümüz kentsel tasarımın gerekliliği olarak görmektedir.

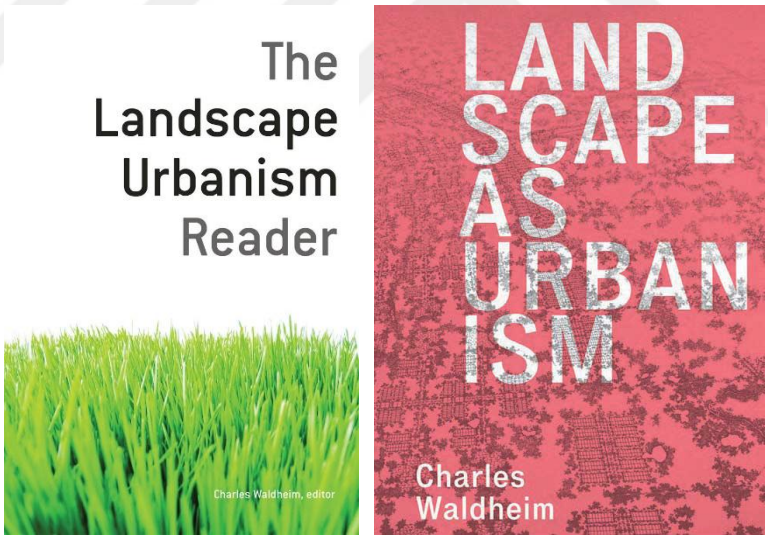
2.3 Charles Waldheim ve Çalışmaları

Peyzaj şehirciliği kuramını literatüre kazandıran Charles Waldheim, bu konuda pek çok araştırma ve derleme yapmıştır. Konuyla ilişkili olarak yapılan hemen hemen bütün araştırma ve yayınlarda Waldheim ismiyle karşılaşıldığını gözönüne alırsak kendisinin akademik altyapısı, peyzaj şehirciliği kuramının kabul görmesinde veya kabul görmesinin eleştirilmesinde bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde Waldheim'ın akademik kimliği ve çalışmaları ile birlikte çalıştığı diğer isimler bu yüzden incelenmeye değer görülmüştür.

Charles Waldheim Kanadalı ve Amerikalı bir mimar ve şehir plancısıdır. Waldheim'ın araştırmaları peyzaj, ekoloji ve çağdaş şehircilik arasındaki ilişkileri incelemektedir. Bu konularda uluslararası yayınlanmış ve tercüme edilmiş çok sayıda kitabı bulunmasının yanısıra bazı kitaplarda editörlük görevleri de üstlenmiştir. Waldheim akademik hayatına, 90'ların başında Michigan Üniversitesi Mimarlık ve Şehir Planlama bölümündeki misafir asistanlık göreviyle başlamıştır. Daha sonra Chicago Illinois Üniversitesi Mimarlık Okulu'ndaki yardımcı doçentlik görevi sırasında 1997 yılında peyzaj şehirciliği programı kurucularından olmuştur. Toronto Üniversitesi Mimarlık, Peyzaj ve Tasarım Fakültesi'nde, dekan yardımcılığı ve peyzaj mimarlığı yüksek lisans programında yardımcı doçent ve yöneticilik görevlerini üstelenmiştir. 2009 yılından beri profesör (John E. Irving sıfatlı) ünvanıyla Harvard Üniversitesi Tasarım Enstitüsü Kentleşme Birimi başkanlığının yanında Peyzaj Mimarlığı yüksek lisans programında dersler vermektedir. Ayrıca Avrupa ve Amerika'daki pek çok üniversitede misafir öğretim görevliliği yapmasının yanısıra uluslararası seminerler vermektedir. Akademik hayatı profesyonel mimarlık yaşamının önünde yeralmaktadır (Url-2).

Waldheim'ın peyzaj şehirciliği kuramı üzerine pek çok yayını bulunmaktadır. Bunlardan en çok ses getiren 2006 yılında yayınlanan Landscape Urbanism Reader kitabı, Waldheim'ın mimarlık ve şehirciliğin hem akademi hem de uygulama alanında önemli isimlerin kuram ile ilgili makalelerini derlediği önemli bir kaynaktır (Şekil 2.1). Daha önce bahsedildiği gibi peyzaj şehirciliği kuramının bir manifesto halinde yayınlanan 1997'de ki Chicago'da gerçekleşen konferans ve bu konferansın öncesi ve sonrasında gerçekleşen Peyzaj Konferansları bu makalalerin altlığı niteliğindedir. Kitapta, James Corner, Graham Shane, Richard Weller, Julia Czerniak, Chris Reed gibi mimar ve peyzaj mimarlarının, peyzaj şehirciliği kuramını uygulamaları üzerinden inceleyerek, peyzaj şehirciliğinin ortaya çıkışında etkili olan tarihsel süreç ilişkilerine yer vermişlerdir.

Waldheim'ın 2016 yılında yayımlanan 'Landscape As Urbanism' kitabında ise peyzajın kentin biçimlenmesinde birincil sorumluluk sahibi olduğu anlatılır. Bu kitap, ancak peyzajın çok boyutlu içerikleriyle kentin yeniden tasarlanabileceği görüşünü daha anlaşılabilir bir genel teori ile sunma iddiasındadır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 : Landscape Urbanism Reader ve Landscape as Urbanism kitap kapakları (sırasıyla).

Landscape as Urbanism, kitabı dokuz bölümden oluşur. İlk üç bölümde peyzaj şehirciliğinin söylem ve uygulamalarından bahsedilmiştir. Postmodern mimari kültürde peyzaj şehircisi söylemlerinin ortaya çıkışı anlatılır ve modernist planlama eleştirileri yapılarak çağımızın şehircisinin peyzaj mimarları olacağını savunmaktadır. Sonraki üç bölümde peyzaj şehirciliği söyleminin ortaya çıkmasına sebep olan ekonomik ve politik koşullar anlatılır. Post-fordist kentleşmenin sonucu

oluşan neoliberal ekonomilerde peyzaj şehirciliği uygulamalarına odaklanır ve geleneksel mimari kültürünü otonom olmakla eleştirerek bu koşullara uyum sağlayamacağını anlatır. Son üç bölümde ise 19. yy peyzaj mimarisi orjininde akademik ve uygulama anlamında örnek teşkil edecek bazı öznel ve görsel temalar üzerinde durulmuştur. Ludwig Hilberseimer, Andrea Branzi ve Frank Lloyd Wright'dan James Corner, Adriaan Geuze ve Michael Van Valkenburgh'a kadar çeşitli tasarımcıların eserleri birbiriyle ilişkilendirilerek incelenir. Landscape as Urbanism kitabı, Landscape Urbanism Reader'dan makale derlemelerinden oluşmaması itibariyle ayrılmaktadır. Ayrıca sadece post-fordist kentin oluşturduğu artık alanlara yalnızca peyzajın esnek ve kendi kendine organize olan haliyle çözüm üretilebileceği fikrine ek olarak genellikle şehir dışında yeralan havaalanı peyzajlarına da dikkat çekilmiştir. Halihazırda faaliyette olan hava alanlarının, ekolojik ve kentsel olarak iyileştirilmesi ve kullanımdışı hava alanlarının parklar olarak kullanılması önerilerek kent ölçeğinde bu alanların önemi vurgulanmıştır.

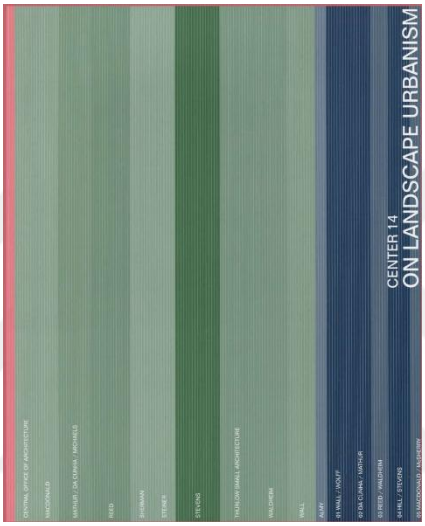
2.4 Peyzaj Şehirciliği'nin Eğitim ve Araştırmadaki Yeri:

Peyzaj şehirciliği kavramının ortaya çıkmasının ardından birbirinden farklı ya da benzer anlayış ve/veya içeriklerle, bu kavrama mimarlık, peyzaj mimarlığı ve şehir ve bölge planlama anabilim dallarında yer verilmeye başlanmıştır. Başlı başına peyzaj şehirciliği adı altında programlar kurulmuş olmasının yanısıra, bazı üniversite bölümleri ve yüksek lisans programlarında peyzaj şehirciliği dersleri de verilmektedir.

2.4.1 Dünya'da peyzaj şehirciliği eğitimi

Amerika'da Harvard Üniversitesinde Peyzaj Mimarlığı bölümünde kentsel tasarımda peyzaj mimarlığı yüksek lisans programı olmasının yanı sıra şehircilik olarak peyzaj kuramı ve Latin Amerika'da peyzaj şehirciliği dersleri yer almaktadır.Yine Amerika'da Yale Üniversitesi, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), Güney Kaliforniya Üniversitesi, Texas Üniversitesi Mimarlık Okulu, Pennsylvania Üniversitesi, Virgina Üniversitesi, Princeton Üniversitesi, Woodbury Üniversitesi gibi kuruluşlarda başlı başına peyzaj şehirciliği yüksek lisans programları ve peyzaj şehirciliği dersleri bulunmaktadır.

Texas Üniversitesi Mimarlık Okulu tarafından 2007 yılında Peyzaj Şehirciliği kuramı üzerine önemli bir kaynak olarak gösterilen 'CENTER 14: On Landscape Urbanism' kitabı yayımlanmıştır (Şekil 2.2). Aynı üniversitede Kentsel Tasarım ve Texas Urban Futures Laboratuvarı Yüksek Lisans Programı Bölüm Başkanı Dean Almy (2007) editörlüğünde yayınlanan kitap, peyzaj şehirciliğini, Ian MCHarg'dan başlayarak Charles Waldheim'a kadar pek çok teorisyen ve uygulayıcı mimarın orjinal makalelerini kronolojik olarak günümüz yaklaşımlarıyla ilişkilendirip, yeniden yorumlayarak peyzaj şehirciliğinin akıllarda bıraktığı soru işaretlerine son verme iddiasındadır.

Şekil 2.2 : Center 14: On Landscape Urbanism kitap kapağı.

Amerika dışındaki kıtalara baktığımızda peyzaj şehirciliği kavramına, Norveç'te Oslo Mimarlık Okulu'nda Peyzaj ve Şehircilik Enstitüsü bulunmasının yanında peyzaj mimarlığı yüksek lisans programı kapsamında 'Landscape Urbanism in Practice' başlıklı bir ders bulunmaktadır (Url-3). Chinese University of Honkong (CUHK), Mimarlık okulunda tasarım araştırmaları biriminde Kentsel Tasarım ve Peyzaj Şehirciliği (UDLU) adı altında bir program bulunmaktadır (Url-4).

İngiltere'de bulunan Greenwich Üniversitesi'nde peyzaj mimarlığı master (post graduate, MA, MLA) programında oldukça yüksek kredili (40) bir Landscape and Urbanism Theory dersi bulunmaktadır. Kentlerin, peyzajın ve alanların nasıl tasarlanabileceği konusunda bir altlık oluşturabilmesi açısından sanatın, ekolojinin, coğrafyanın, sosyolojinin, antropolojinin ve mimarlığın modern ve tarihsel kuramlarını araştırmak program içeriğinde yer almaktadır. Modern kentleri

oluşturan faktörlerden sosyal, ekolojik, politik ve mekansal ilişkiler bu derste özellikle incelenmektedir (Url-5).

Ayrıca aynı üniversitenin Peyzaj ve Mimarlık bölümü bünyesindeki Msc Advanced Landscape and Urbanism programında görev alan araştıma grubu tarafından 'Testing-Ground' adında; peyzaj, şehir ve bölgelerin araştırılması, analiz edilmesi ve tasarımı üzerine odaklanan bir tasarım araştırma dergisi yayımlanmaktadır (Şekil 2.3). Testing-Ground, yerleşik kentsel teoriyi eleştiren ve ortaya çıkan mimari, politik ve ekolojik kavramları araştıran bir platform sunmayı hedeflediğini belirtmektedir (Url-6).

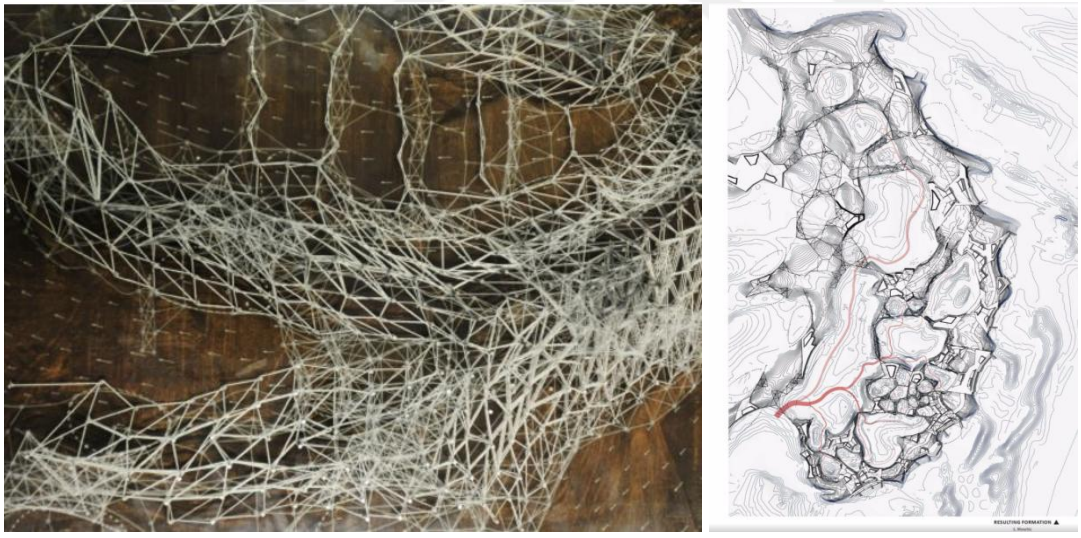
Şekil 2.3 : Greenwich Üniversitesi'nin yayınladığı Testing-Ground araştırma dergisi (Url-6).

2.4.2 Architectural Association (AA) Mimarlık Okulu Peyzaj Şehirciliği Yüksek Lisans Programı

Önceki bölümde bahsedilen örneklerin yanısıra Dünya'daki en önemli mimarlık eğitimi kurumlarından biri olarak bilinen Londra'daki AA (Architectural Association-School of Architecture), 2000 yılında Mohsen Mostafavi ve Ciro Najle başkanlığında Peyzaj Şehirciliği (Landscape Urbanism) lisansüstü programını akademik hayata kazandırmıştır. Program kendine özgü bir peyzaj şehirciliği uygulama anlayışı olduğunu iddia etmektedir. Kuzey Amerika ülkelerindeki tipik peyzaj şehirciliği anlayışına ek olarak; kentte yalnızca peyzajın değil, mimarinin rolü de yeniden değerlendirilerek disiplinlerarası bir yaklaşım ve pratik benimsenerek postyapısalcı felsefenin, eleştirel perspektife sahip disiplinlerdeki rolü üzerine daha fazla vurgu yapılmaktadır. Disiplin girdileri Mostafavi'den sonra bölüm başına gelen Eva Castro tarafından daha da genişletilerek, kentleşmenin yeni ve küresel çeşitlilik biçimleriyle karşı karşıya gelinmesinin bir gereği olarak çevresinde, öğretim, araştırma ve geliştirmeye katkıda bulunan önemli uluslararası mimarlar, şehirciler,

mühendisler ve teorisyenleri bünyesinde toplamıştır. Diğer peyzaj şehirciliği bölümlerindeki gibi kentsel koşulları birbiriyle ilişkili kuvvetler ve örgütler arasındaki karmaşık bir ağ olarak okumak, haritalamak ve sosyal olarak karşılaştırmak üzerine bir vurgu yapıldığı belirtilmektedir. Fakat AALU' da buna ek olarak kentsel koşulları oluşturan önemli organizasyonların geliştirilmesine de bir yöntem olarak yer verilmiştir. Bu organizasyonlar genellikle belirli arazi parametrelerine uyarlanabilir ve tepki verebilen mimari, peyzaj ve altyapı melezlerinden oluşur (Spencer, 2010,s.64)

Yapılan Araştırma projelerine örnek vermek gerekirse, Şekil 2.4'de üretilen çalışmada görüldüğü gibi, Kıyısal Müzakereler isimli bu proje, Liam Mouritz, Chan Ting Fu ve Xiabin Hu tarafından 2014-15 tarihinde, AALU Yüksek Lisans Tezi kapsamında üretilmiştir. Proje açıklamasında, kıyı bölgesi olarak bilinen kara ile deniz arasındaki bulanık arayüzün araştırıldığı belirtilmektedir.Alanın konum itibariyle sulak alan ya da kayaç bir zemin üzerine kurulu olması sorunu, bir tasarım girdisi olarak ele alınmış ve Akdeniz'in kıyı bölgesi için alternatif tasarım senaryoları üretilmeye çalışılmıştır (Url-7).

Şekil 2.4 : AALU Yüksek Lisans tezi araştırmasından bir görsel (Url-7).

Kendi internet sitesinde program içeriğinden şu şekilde bahsedilmektedir. Arazi ve bölgelerin ortaya çıkışının (oluşumunun) bir tasarım pratiği (design praxis) alanı olarak araştırıldığını anlatan AA, peyzaj şehirciliğinin, şehirden bölgeye ağ örüntüsünü, gelişimsel baskılarından ortaya çıkan potansiyelleri araştırarak ortaya koyar ve bunları birer gelişim aracı olarak görerek çözümler sunmayı

amaçladığından bahseder. Kentte mekansal kontrolü üst ölçekten itibaren derecelendirerek peyzajı anlamak, üretilen projelerin ana temasıdır. Bu yöntemle doğal süreçlerin ve kent gelişiminin, sürdürülebilir yapay ekolojilere entegre edilebilmesi savunulmaktadır. Bu peyzaj anlayışı, hem kent problemlerini yeni bir çerçevede ele alarak, hem de kenti mevcut ve genel uygulama yöntemleri bağlamından ayrı biçimde değerlendirerek farklı olanaklar üretmeyi önermektedir. İklim değişikliği, enerji krizleri, geniş çaplı kirlilik gibi güncel çevre sorunlarını en iyi şekilde yansıtmayı amaçlayan fakat sosyal ve politik anlamda daha az belirgin bir içeriği benimsemektedir. Halihazırda "kentleşmiş dünya" için yaygın bilinen geleneksel, ekolojik ve sürdürülebilir tasarım odaklı gündemleri reddetmektedir (Url-8).

AA, peyzaj şehirciliği kavramını diğer teorisyenlerden farklı olarak algıladığını öne sürer:

Bazıları peyzaj şehirciliğini, nüfus yoğunluğunun azaldığı batı'daki post endüstri kentine ve kentin post fordist kaderine kentin yeniden programlanabileceğini ortak bir alan olarak peyzajı görerek çözüm ürettiğini iddia eder. Diğerleri peyzajı küreselleşmenin ve onun evrenselleşen teknolojisinden zarar görecek korunmaya mahkum bir meta olarak görmeyi benimsemiş bölge plancılardır. AALU programı, kentin yayılması ya da yalnızca koruma politikalarına odaklanan iki görüşten de sıyrılarak kendini daha üst ölçekten kentin ilişkisel kurgularından oluşan sonuçlarını araştırmayı amaçlamaktadır (Url-8).

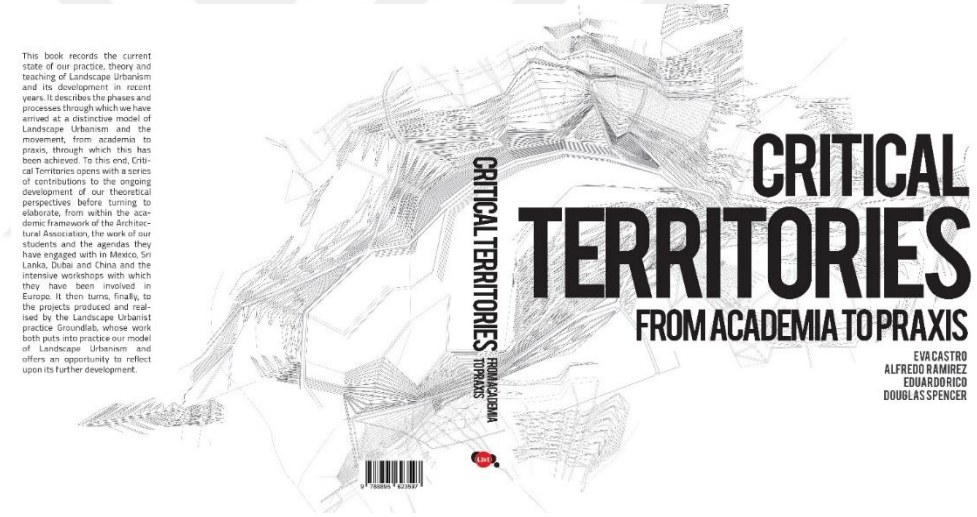
Öte yandan, programın teorik yönelimi Michel Foucault, Gilles Deleuze ve Félix Guattari gibi düşünürlerin post-yapısalcı görüşlerini benimseyerek , şehir ve bölge plancılarının fenomenolojik ve hümanist yönelimiyle de bağ kurduğu anlatılmıştır (Url-8).

Bu anlamda alan araştırmalarını praxis[1] mantığı ile yaptığını iddia eden program, coğrafyayı da araştırma yöntemlerinin temel disiplinlerinden biri olarak görür. Bu nedenle, program harita bilimi ve senaryo simülasyonları ve coğrafi bilgi sistemleri destekli haritalama gibi yeni uygulamalarla bütünleşerek, coğrafi disiplinlerde yaygın

[1] Praxis kelime anlamı olarak Cambridge Üniversitesi sözlüğünde; pratik bir şekilde öğrenilen bir teori veya bir şeyin kullanılma süreci olarak tanımlanmıştır. Oxford Üniversitesi ise sözlüğünde Praxis'i; teoriden beslenerek, değerlenen, farklılaşan uygulama pratiği olarak açıklamıştır.

olarak bulunan uygulamaları sürekli olarak geliştirmektedir. Bir tasarım yöntemi olarak araştıma yapılması sonrasında öğrenciler, benzer alanlarda potansiyel olarak konuşlandırılabilecek bir dizi yeni yönergenin oluşturulması için bölgeye ait karmaşık oluşumları ve peyzaj tabanlı modelleri özetleme becerisini geliştirir. Yeni mekânsal çıktılar için bu kılavuz ilkeler, kentsel alanların nasıl tasarlanabileceğini kapsamlı olarak araştırarak ve nihai olarak yeniden yapılandırılmasını sağlamakta klasik planlama projelerine bir alternatif oluşturmayı hedeflemektedir (Url-8).

Ayrıca AALU, 2014 yılında Critical Territories from Academia to Praxis adında, okuldaki uygulamaların bugünkü durumunu, peyzaj şehirciliği kuramını, öğretimini ve son yıllardaki gelişiminin kaydedildiği bir kitap yayımlanmıştır (Şekil 2.5). Peyzaj şehirciliğinin ayırt edici bir model unsuru taşıdığı iddiasındaki bölüm, gelinen aşamaları ve süreçleri ile Meksika, Sri Lanka, Dubai ve Çin ve Avrupa'da yapılan öğrenci çalışmalarını içermektedir.

Şekil 2.5 : AALU yayını, Akademiden Praxis'e: Eleştirel Alanlar (Critical Territories from Academia to Praxis) kitap kapağı (Url-9).

2.4.3 Türkiye'de peyzaj şehirciliği eğitimi

Ülkemizde de peyzaj şehirciliği kuramına son yıllarda akademik anlamda yer verilmeye başlanmıştır. Teoriye yer veren eğitim kurumlarına bakılacak olursa, İstanbul Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde 2013 yılından itibaren 'Peyzaj Şehirciliği Konuları' başlığında seçmeli bir ders bulunmaktadır. Bu dersin içeriği ders kataloğunda şu şekilde belirtilmiştir:

Dersin amacı peyzaj şehirciliği üzerinden çağdaş peyzaj tasarımındaki güncel konuların tanıtılmasıdır. Bu kapsamda ders, peyzaj şehirciliğinin tarihsel gelişimi,

peyzaj şehirciliğinde temalar ve içerikler, Yeni Şehircilik, Yeşil Şehircilik, Ekolojik Şehircilik, Bütüncül şehircilikte peyzaj mimarlığı yaklaşımları, ekoloji ve çevreye yönelik temalar ve içerikler, ekosistem servisi kavramı ve kentsel çevre, işlevsel peyzajlar (doğa, altyapı ve kent ortamı, arazi su ve vejetasyon, sulak alan gelişimi, kendi kendine işleyen ekolojiler mikroklimatik stratejiler), ağ sistemleri ve hareketlilik, kirletilmiş alanlar ve ıslah yaklaşımları konularını içermektedir (Url-10).

Bu derste Waldheim, C., 2006, The Landscape Urbanism Reader, kitabı ana kaynak olarak belirtilmiştir.

Bu dersin dışında Türkiye'de verilen benzer bir ders olarak Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde peyzaj şehirciliği dersi verilmektedir. Ders içeriği ders kataloğunda şu şekilde tanımlanmıştır:

Peyzaj şehirciliği, peyzajın çağdaş şehirciliğin temel yapıtaşı olarak mimarının yerini aldığı mevcut durumda süregiden yaklaşımın bir tarifidir. Değişen / dönüşen şehircilik anlayışına tanımlama getiren peyzaj şehirciliği, Charles Waldheim tarafından 1990'ların ortalarında mevcut süregiden durumun tarifi olarak ortaya çıkmıştır. Bu söylem, disiplinler arası yeni melez alanı yaratmak için; kent planlama ve peyzaj mimarlığı, planlama ve tasarım arasındaki boşluğu birleştirme girişimde bulunur. Bir yaklaşımın ötesinde; kentleri anlama, analiz etme ve tasarlamada yeni bir disiplin olarak görülebilecek peyzaj şehirciliği, kentleri yapı modelinden çok bir peyzaj modeli olarak görür (Url-11).

Peyzaj şehirciliği kavramı kimi akademisyenlerce açık uçluluğu anlamında eleştirilse ve daha sonraki bölümde bahsedileceği gibi Yeni Şehircilik Hareketi mensupları tarafından reddedilse de belirtilen üniversitelerce kurama gerek ders, gerekse program bazında yer verilmesi, Peyzaj şehirciliğinin akademik anlamda kabul gördüğünü kanıtlar niteliktedir.

Kuzey Amerika'dan dünyaya yayılan teorinin isim babası Charles Waldheim, Mohsen Mostafavi gibi isimlerin fitilini ateşlemesiyle birlikte günümüzde: İngiltere, Norveç, Çin ve Türkiye gibi ülkelerin akademik literatürlerinde Peyzaj şehirciliği kuramının yeralması, kentsel tasarımda yeni arayışların gelecekte şehirciliğin peyzajla evrilebilme olasılığına dikkat çekmektedir.

2.5 Peyzaj Şehirciliği Eleştirileri ve Yeni Şehircilik Akımı ile Tartışması

Peyzaj şehirciliğinin tanım ve içeriklerindeki değişkenlikler, bu içeriklerin uygulanabilirliği ve geçerliliği bakımından kentsel tasarımdaki pek çok yeni akım ve yaklaşım gibi akademisyen ve uygulamacılar tarafından eleştirilere maruz kalmasına sebep olmuştur. Genel olarak peyzaj şehirciliği, peyzajın kentsel tasarıma büyük ölçüde dahil edilmesine imkan vermesi yönüyle değerli bir yaklaşım olarak görülmektedir. Buna rağmen, kendini yeterince açık bir şekilde ifade edemediği yönünde eleştiriler alabilmektedir. Ayrıca, kentlerin ihtiyaçları doğrultusunda peyzajın tüm bileşenlerinden ve zenginliklerinden faydalanılarak sürdürülebilirliğinin sağlanabileceği düşüncesi yaygın kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı literatüründe bulunması, peyzaj şehirciliğinin yeterince özgün bir yaklaşım olmadığı görüşünü doğurabilmiştir. Hatta peyzaj şehirciliği düşüncesinin kentlerde insan ihtiyaçlarını gözardı edebildiği yönünde iddialı eleştiriler oluşabilmiştir.

Cote (2008), "Landscape Urbanism, Fetish?" başlıklı bildirisinde peyzaj şehirciliği yaklaşımının, sürdürülebilir tasarım yöntemlerine yönelik bir paradigma kayması geliştirme niyetinin değerli olabileceği görüşündedir. Fakat bu niyetin, peyzaj şehirciliği kuramcıları tarafından bilinçli olarak açık bir şekilde ifade edilmediğini düşünmektedir. Peyzaj şehirciliğini tanımlarındaki değişkenlikler, anlaşılmazlıklardan ve yalnızca bir kısım akademik zümreye ve öğrencilere hitap ettiğini düşündüğü tavrından ötürü eleştirilmektedir. Bunun yanı sıra High Line'ın bulunduğu çevrenin emlak fiyatlarını arttırarak bir soylulaştırma projesine dönüşmesiyle, buradaki alt-orta sınıfın yerinden edildiğini ve gelir seviyesi yüksek kentlinin bölgeye yerleştiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan peyzaj şehirciliğinin yeniden canlandırmak istediği mahallelerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını da gözetmesi gerektiğine yönelik bir öneri de bulunmuştur. Ayrıca Cote (2008), peyzaj şehirciliğini, geçmiş şehircilik yaklaşımlarının başarısızlıklarını ön planda tutarak kuram üretmesi konusunda eleştirerek, geçmiş yaklaşımların birer itici güç olarak algılanarak onlara saygı gösterilmesi gerektiğine değinmiştir.

2016 yılında İsveç Tarım Bilimleri Üniversitesi'nde düzenlenen "İzm'lerin ötesinde: Peyzaj Şehirciliğinde Peyzaj" konulu konferansda Dünya çapında çeşitli disiplinlerden; araştırmacılar, uygulayıcılar, öğrenciler ve akademisyenler peyzaj şehirciliği kuramını kendi ülkelerindeki uygulamalar üzerinden inceleyerek

paylaşmıştır. Peyzaj Mimarlığı Enstitüsü ev sahipliğinde düzenlenen konferans; Peyzaj Şehirciliğini, peyzaj perspektifinden tartışarak, kuramdan uygulamaya kavramı anlamak ve geliştirmek üzere düzenlenmiştir. Konferansın amacı, peyzaj şehirciliğinin bu indirgemeci eğilimleri ve bunların arkasındaki sebepleri anlamak, alternatif kavramlara katkıda bulunmak olarak belirtilmiştir. Konferansda katılımcılar; çağdaş kentsel mekanın, küresel değişim koşulları altında karşılaştığı karmaşık ekolojik zorluklarla baş etmeye yönelik bir girişim olarak, peyzaj şehirciliğinin içeriğini estetik, kültürel, sosyal ve politik boyutları ihmal eden bilimsel ve teknik çözümlerin aşırı vurgulanması eğiliminde bulmuşlardır (Swedish University of Agricultural Science, 2016).

Thoren (2016), konferans metninde, peyzaj şehirciliği bağlamında üretilmemiş fakat nitelik olarak peyzaj ekolojisi açısından çok boyutlu işlevsellik içeren ve kentlerin yoğunlaşmasına verimli bir şekilde dahil etmek üzere Norveç'te şehirlerin mavi-yeşil kaynaklarının korunduğu geliştirildiği projeler üzerinde durmuştur:

Kent karmaşık bir peyzaj ve kentsel peyzajı anlamak için farklı yaklaşımlara ihtiyacımız var. Fakat, "-ism" leri tartışmak yerine, kentsel gelişimin amaç ve değerlerini tartışmak ve hedeflere ulaşmak için uygun yöntemleri seçmek daha önemlidir. "-İsm"ler, kenti uzmanlar için kolay bir savaş alanı yapabilir. Norveç bağlamında, yeterince peyzaj uzmanına sahibiz, fakat şehirlerin nüfusu tarafından algılanan peyzaja ihtiyacımız var (Thoren,2016; s:82).

Aynı konferansda Buizer (2016); peyzaj şehirciliğini, hızlı kentleşme ve bunun beraberinde getirdiği çevresel ve sosyal-mekansal zorlukların genellikle başta bilim, uzmanlık bilgisi ve teknolojik gelişmelerle çözülebileceği önyargısına bağlı olarak her biri kendine özgü özgürlükçü gündemleri ve bölgesel talepleri bulunan "yeşil şehircilik" söylemlerinden biri olarak görmektedir. Peyzaj şehirciliğini diğer söylemlerden bölgesel odaklı, teknolojik yönelimi ve teknokratik (devlet tabanlı teknoloji bilgisi) dili ile ayrılmakta olduğunu, fakat bu odaklanmanın şehirlerde yaşayan insanlara ve kentleşmeye ilişkin politikaların ve uygulamaların iktidara dayalı boyutuna yetersiz dikkat çekildiğini iddia etmektedir:

Sorun; peyzaj şehirciliğinin kavramsallaştırılmasının içeriğinde, kenti kent yapan fiziksel kentsel peyzajı, onun zorunlu karakteristik nitelikleri ve onun siyasi ve iktidar boyutu arasında bir dengenin gözetilip gözetilmediğidir (Buizer, 2016; s:62).

Thompson (2012), peyzaj şehirciliğini, kuramcılarının geneli tarafından kabul görebilecek ilkelerini tanımlamaya çalışmıştır. Bu ilkelerin geçerliliklerini eleştirel biçim de sorguladığı makalesinde; kentsel miras ve peyzajın korunması, katılımcı planlama ve tasarım açılarından peyzaj şehirciliğinin pratik anlamda eksik ve teorik anlamda çelişkili olduğu sonucuna varmıştır. Bu makalede peyzaj şehirciliği;

- kentsel kırsal ortaklığa yeterince hassasiyet göstermemesinden,
- yalnızca Amerikan şehirlerinde faydalı olabileceğinden,
- öne sürülen örneklerin başarısı altındaki katılımcı planlama yaklaşımının arkaplanda tutulmasından,
- (örneğin AALU'da üretilen) proje görselleri üzerinden yapılan okumalarda gerçek kent ve insan odaklı tasarımlar sunamamasından,
- sadece işlevini ya da doğasını kaybetmiş yerleri kente geri kazandırma söylemleri üzerinden yaban hayatının gerçek anlamda yaratılamayacağından,
- kentin yayılması konusunda gösterilen kaygının yersiz olabileceğinden (çözüm gerektiriyorsa akılcı bir şehir planlamasıyla problemlere çözüm üretilebilir önerisi ile),
- yeni şehircilik akımıyla tartışmasını (her iki yaklaşımı da kapitalizmden beslenmesi nedeniyle) kayda değer görmemesinden,
- yalnızca akademisyenleri hedefe alan, algılanması güç, uzun söylemlerinden,

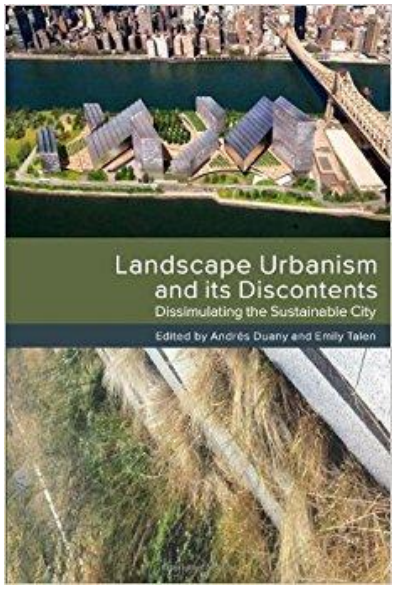
dolayı sert bir biçimde eleştirilmiştir.

Peyzaj şehirciliği yaklaşımı temsilcilerinin, kendinden önce gelen kentsel tasarım akımlarına yönelik eleştirilerinden Yeni Şehircilik akımı da nasibini almıştır. Waldheim (2016), son yıllardaki kentsel tasarımın en sorunlu yönünün, gerici kültür politikasına ve "Yeni Şehircilik" in nostaljik anlayışına uyum sağlama eğiliminde olmasına bağlamaktadır. Yeni şehirciliği, on dokuzuncu yüzyılda basma kalıp yöntemlerle, kent prensiplerini kutsamak için yalnızca mimari yatırımlar yaptığı yönünde eleştirilerde bulunur. Bu şekilde üretilen kentsel mekanı fazlasıyla elitist bularak, yalnızca üst gelir grubuna hitap ettiğinden yakınmaktadır. Bunu yanısıra planlama ve tasarım disiplinleri arasında tarihsel bir görevi olan kentsel tasarımın bu

yaklaşımda kamu politikasıyla ve tepeden inme yetkilendirmelerle gerçekleştirildiği eleştirilmektedir.

Corner (2006), kültürel coğrafyacı David Harvey'in, modernist kentsel planlamanın biçimsel belirleyiciliğini ve neo-geleneksel "Yeni Şehircilik" in yükselişi ile karşılaştırırken, mekansal düzenin tarih ve süreci kontrol edebileceği varsayımından ötürü her iki projenin başarısız olduğunu belirttiğini aktarmıştır. Tasarımcılar ve planlamacılar; yalnızca mekansal biçim ve estetik görünüşlerle değil, aynı zamanda mekansal-zamansal üretim süreçlerinin sosyal açıdan daha adaletli, politik açıdan özgürleşmiş ve görece akla daha uygun bir ekolojik yaklaşımla bütüncül çözümler geliştirmek zorundadır.

Bu söylemlerin yeni şehircilik akımı temsilcileri cephesinde oluşturduğu cevap hakkı; Andres Duany ve Emily Talen editörlüğünde, "Peyzaj Şehirciliği ve Onun Hoşnutsuzlukları (Landscape Urbanism and its Discontent)" isimli bir kitabın yayımlanmasıyla karşılığını bulmuştur (Duany & Talen, 2013). Kitapta (Şekil 2.6), peyzaj şehirciliğinin büyük ölçekli kompleks yeşil alan tarifleriyle kentteki sokak yaşantısını hiçe saydığını, doğayı ve ve toplumu kucaklamanın ancak yeni şehircilik hareketi prensipleriyle gerçekleşebileceği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra peyzaj şehirciliğinin ekolojik yaklaşımlarının yalnızca görünüşte varolduğunu, gerçek anlamda sürdürülebilir kentsel tasarım projeleri üretemeyeceğini belirtmiştir.

Şekil 2.6 : Peyzaj Şehirciliği ve Onun Hoşnutsuzlukları (Landscape Urbanism and its Discontent) kitap kapağı

Peyzaj şehirciliği ve yeni şehircilik arasındaki bu tartışmalı durum pek çok makaleye konu olmuştur. Stonor (2010) iki akımın farklılıklarını vurgulama çabalarına rağmen, Peyzaj Şehirciliği ile Yeni Şehircilik arasında hem olumlu hem de olumsuz açıdan benzeşme bulunduğundan bahsetmiştir. Olumlu açıdan kentsel uyumla ilgili bir endişeye sahip olmalarını; olumsuz açıdan ise teorik anlamda tam tersini iddia etseler dahi pratikte kentin parçalanma eğilimini arttırarak, yayılmaya sebebiyet vermelerini göstermiştir (Url-12).

Heins (2015), makalesinde iki yaklaşımın göz ardı edilen temel benzerliklere sahip oldukları belirtmektedir. Her iki akımın da öncelikle, çağdaş kentsel tasarım için önemli sorun arzeden banliyö yayılım bağlamı üzerinde durmakta olduğunu ve ikisinin de kentsel tasarımda yönetmelikler, yasalar ve altyapıların rolü ile ilgilendiğini ve aktif olarak kullanılacak tasarım araçlarını göz önüne serdiklerini aktarmıştır. Makalede, her iki yaklaşımın da ilgilendiği bu ortak alanları farkedebilirlerse, iki taraf arasında verimli bir işbirliği ve sentez yapma potansiyeli ile kentsel tasarıma önemli katkılar sağlanabileceği önerilmiştir. Bahsi geçen makalenin konuya bakış açısına başka akademisyenlerce de destek verilmektedir (Kullman, 2015; Ellis, 2015).

2.6 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme

Peyzaj şehirciliği kuramının bütün bu araştırmalar ve eğitim alanındaki varlığıyla görünen boyutunda, disiplinlerarası ortak bir alan oluşturmak yerine ölçeklerarası peyzaj ve şehircilik pratiklerini ayırmadan bütünleştiren, ekolojik tabanlı tasarım alternatiflerine olanak sağlayan bir uygulama alanı olarak görülmektedir. Ancak kuramın felsefi altyapı anlatısı olan doğa ile özdeşlik, esneklik, belirsizlik, açıkuçluluk gibi öne çıkan temalarla tasarlanan kentlerin, geleceğin kentsel mekan ihtiyaçlarına cevap verebileceğini savunulmaktır.

Peyzaj şehirciliği, peyzajın kentsel tasarıma büyük ölçüde dahil edilmesine imkan vermesi adına değerli bir yaklaşım olarak görülse de, kendini yeterince açık bir şekilde ifade edemediği yönünde eleştiriler alabilmektedir. Ayrıca, kentlerdeki sürdürülebilir ve ekolojik tabanlı yaklaşımların, kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı literatüründe yaygın olarak bulunması, peyzaj şehirciliğinin yeterince özgün bir yaklaşım olmadığı görüşünü desteklemiştir. Bunlara ek olarak, peyzaj şehirciliği

düşüncesinin kentlerde insan ihtiyaçlarını gözardı edebildiği yönünde iddialı eleştiriler oluşabilmiştir.

Peyzaj şehirciliği, kendisinden önce gelen yeni şehircilik gibi akımlara karşı bir duruş sergilemektedir. Yeni şehircilik yaklaşımını, kentliyi ve sosyal hayatı ön planda tuttuğunu iddia etmesine rağmen kalıplaşmış mimari dizilimli bir kent modeli dikte ettiği yönünde çoğunlukla eleştirmiştir. Bu yaklaşımla kent ekosisteminin yalnızca arka bahçelerden ibaret kaldığı kanısındadır. Peyzaj şehirciliği buna karşı çıkarak, kentteki atıl alanların peyzajı ön planda tutarak yeniden değerlendirilmesini arzu etmektedir. Böylelikle kentte doğa, doğaya kent katmak mümkün olabilecektir. Yeni şehircilik, peyzaj şehirciliğinin belirsizlik, açık uçluluk gibi kavramlarının tam tersi basitliği ön planda tutarak, kentin çevreyle birlikte inşaa edilmesi gerektiğini savunan bir yaklaşımdır. Andres Duany, Yeni Şehirciliğe karşı çıkan Peyzaj şehirciliğini; peyzaj ve ekoloji gibi kavramların içini boşaltarak, gerçek dışı imajlarla vaadettiği kentsel tasarım çözümlerini ortaya koyamayacağını belirtmiştir. Ayrıca peyzaj şehirciliğini, peyzaja odaklanılırken insan ölçeğini kaçıran bir yaklaşım olarak görmüştür (Duany, 2013).

Waldheim (2009),'ın yeni şehircilik ile ilgili görüşlerini aktarmak gerekirse:

Peyzaj şehirciliği, ilk aşamada Avrupalı mimarların Amerikan kentlerine bakıp onları tanımlama çabası; yoğunlukları azalan ve yatay düzlemde yayılan kentlerin davranışlarını tanımlamaya çalışan bir tür bakış açısı. 1980'lerde başlayan yeni kentleşme akımının, aslında kültürel olarak muhafazakâr, Avrupa kentsel planlama tarihine yönelen, oldukça postmodern -bir çeşit tarihsel mimari kentleşmeyi savunan- bir gündemi vardı. Peyzaj şehirciliği de Amerikan kentlerinin var olan koşullarını tasvir etmesinin yanında, yeni kentleşmeye ve tüm geleneksel kent biçimlerine karşı polemik bir yanıt, eleştiri olarak ortaya çıktı (Waldheim, 2009; s:13).

Bu tartışmaya, bu iki yaklaşımı amaçları açısından birbirine benzeterek katılan diğer araştırmacılar, iki yaklaşımın da avataj ve dezavantajları olduğunu, belki bir üçüncü ve melez bir yaklaşımla kentsel tasarım pratiğine katkı sunulabileceği iddiasındadırlar.

Peyzaj şehirciliğini savunan akademisyenlerin tanımlamalarındaki ve üzerinde durdukları konu başlıklarını gösteren ve şimdiye kadar, peyzaj şehirciliği

yaklaşımına karşı görüşlerde çalışmaları bulunan teorisyen ve araştırmacıların hangi açılardan eleştirilerde bulundukları tabloda (Çizelge 2.1) gösterilmiştir. Bu tablo, bazı konularda eleştiren kesimin ortak fikirlere sahip olduğunu da göstermektedir. Bu konular; kentlerdeki insan ihtiyaçlarını gözardı etmek, geleneksel kentsel tasarım yaklaşımlarını bütünüyle değersizleştirerek halen geçerliliğini sürdürebileceği kentleri görmezden gelmek, birbiriyle örtüşmeyen, algılanması güç ifadeler üretmek ve gerçekçilikten uzak büyük ölçekli kompleks yeşil alan tarifleriyle sokak yaşantısını hiçe saymak olarak sıralanabilir. Savunucuların ortak paydada buluştukları tek nokta ise geleneksel kentsel tasarım yaklaşımlarının günümüzde peyzaj şehirciliği gibi farklı bakış açılarına ihtiyaç duyulduğudur.

Çizelge 2.1 : Peyzaj şehirciliği savunucuları ve eleştirileri karşılaştırması

Peyzaj Şehirciliği Savunucuları	Peyzaj Şehirciliği Eleştirileri
Kentte mimarinin yerini peyzajın alması gerekliliği (Waldheim, 2006).	İnsan ihtiyaçlarını gözardı edip, yeterince açık ifadeler kullanmadığı (Cote, 2008; Thompson, 2012; Duany & Talen, 2013).
Peyzajdan beslenerek kente çok disiplinli yaklaşım (AA School, 2005).	Uygulamaların iktidar ve yönetimboyutunun yeterince düşünülmediği (Buizer, 2016).
Geleneksel kentsel tasarım anlayışına tepki (Durack, 2004; Corner, 2003).	Geçmiş kentsel tasarım yaklaşımlarını bütünüyle değersizleştirdiği (Cote,2008; Thompson, 2012).
Kentte peyzaja ağırlık vermek yerine, peyzaj aracılığıyla kenti kavradığı (Hensel, 2003).	Kentsel-kırsal ortaklığa hassasiyet göstermediği (Thompson, 2012).
Kenttteki doğal ve kültürel organizasyonların oluşumlarını süreç ile kavramsallaştırarak kente yön verdiği (Czerniak, 2012).	Büyük ölçekli yeşil alan tarifleriyle sokak yaşantısını hiçe sayan, gerçeklikten uzak imgeler ürettiği (Duany & Talen, 2013, Thompson, 2012).

3. PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ KURAMI ÇERÇEVESİNDE ELE ALINAN PROJE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Peyzaj şehirciliği kavramsal söylemleri ve peyzaj şehirciliğinin bir teori olarak ortaya çıkışındaki tarihsel süreçlerin anlatım biçimi, aldığı eleştirilerde de görüldüğü gibi, kuramın yeterli ve açık bir şekilde algılanmasına engel teşkil edebilmektedir. Bu nedenle uygulama alanındaki örnekleri araştırılarak, peyzaj şehirciliği kuramının vadettiği kuramsal yaklaşımların uygulamadaki karşılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Günümüzde peyzaj şehirciliği benimsenerek hazırlanan ve uygulanan pek çok proje bulunmaktadır. Dünyaca ünlü peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım ofislerinden West 8, Stoss ve Field Operation bu kuramı destekler nitelikte ve peyzaj şehirciliği kavramını proje metinlerinde bizzat kullanmaktadırlar (Corner; Geuze; Reed, 2010). Fakat bu bölümde, bir çok kaynakta kuramın öncüsü Waldheim'ın ve kuramın diğer destekçilerinin peyzaj şehirciliği söylemlerinde sıkça atıfta bulunduğu ve kuramın çıkış noktasının temellendirildiği, uygulanmış proje örneklerine yer verilmektedir (Corner, 2006; Waldheim, 2006; Czerniak, J., Mostafavi, M., Najle, C., & Wolff, J., 2005; Gray, C.D. & Jones, M., 2006). Bu projeler, hem peyzaj şehirciliği kuramı açısından daha fazla önem taşımalarından ötürü; hem de dördüncü bölümde gerçekleştirilen nitel mülakatlarda, kentsel tasarımcılar tarafından görece bilindik projeler olmaları sebebiyle; haklarında soru yöneltilebilmesine ve sağlıklı veri elde edilmesine olanak sağlaması açısından tercih edilmişlerdir.

Tschumi ve Rem Koolhaas'ın Parc de la Villette yarışma projeleri ve James Corner' ın Freskills Park ve High Line Park projeleri de nitelik olarak peyzaj şehirciliği kuramı çerçevesinde en çok ele alınan, en önemli ve bilinen proje örneklerindendir. Corner'ın bir peyzaj mimarı olarak bahsi geçen projelerinde; belirsizlik, açık uçluluk gibi peyzaj şehirciliği söylemlerinin benimsemesi, kuramın uygulama alanında tartışmaları da doğurduğunun ipuçlarını vermektedir.

3.1 Parc de la Villette

Waldheim (2016), peyzajın kentsel süreç için potansiyel bir model oluşturduğunu, bu yaklaşımla ortaya konan ilk projelerin; 'program' ve 'olay'ları çağdaş bir kentleşmeyle ilişkilendiren, Avrupalı mimar / şehirciler tarafından üretildiğinden bahsetmektedir. Bu projeler peyzajı programlı bir değişim, dönüşüm aracına benzetir (s.15). Paris'in çeperinde yer alan 50 hektarlık eski bir mezbaha alanının, kentsel yenileme planları kapsamında dönüşümü için, 1982 yılında açılmış olan Parc de la Villette (Şekil 3.1) yarışmasını kazanan Bernard Tschumi ve ikincilik ödülünü alan Rem Koolhas bu programlı değişimi projelerinde peyzaj ile gerçekleştirdikleri için Waldheim tarafından peyzaj şehirciliğinin mihenk taşı olarak varsayılır. La Villette yarışması için kırktan fazla ülkeden, 472 adet proje başvurusunda bulunulmuştur. Fakat bunların büyük çoğunluğu geleneksel yöntemlerle, şehrin iyileştirilmesi için kamusal parklar ve bilindik tipolojiler içermektedir. Waldheim (2016) 'a göre "Yalnızca Tschumi ve Koolhas'ın projeleri, çağdaş şehirciliğin yeniden yapılandırılmasında halen devam etmekte olan bir paradigma kaymasına sebep olmuştur" (s.15).

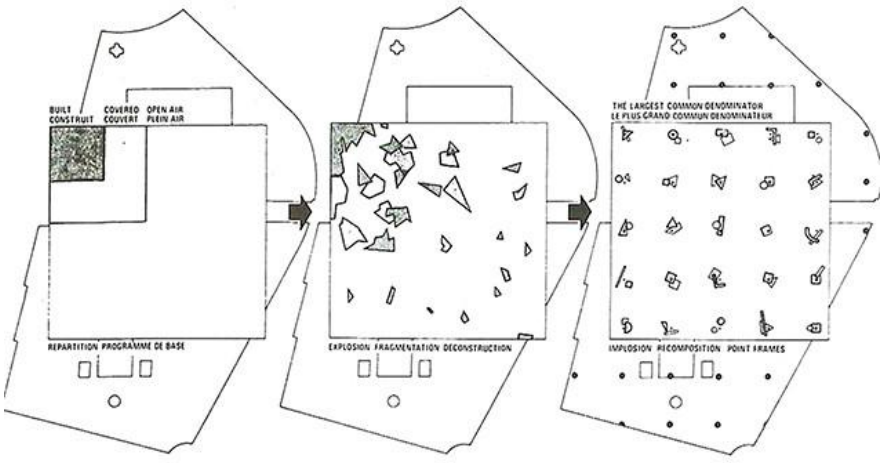
Şekil 3.1 : Proje gerçekleşmeden önceki La vilette bölgesinin 1982 yılına ait hava fotoğrafı (Koolhaas,1998).

Waldheim (2009), yalnızca iki projenin, peyzajın önemli olmasının sebebinin 'program değişikliğine izin vermesi' olduğunu iddia eder ve verilen yarışma programına karşı çıkmaları sayesinde ilk iki sırayı aldıklarını belirtmektedir.

Tschumi (1983), “Bugün, 1982’de ne biliyorsak bilelim, 2009’da yanlış olacak çünkü bu kentlerin işleyiş biçimi değil, programları sürekli değişir” demiştir. Tschumi ve Koolhas, peyzajın güzel olduğu, yeşil olduğu ya da havayı ve suyu temizlediği için değil, kent programının değişimine bir model oluşturduğu için önemli olduğunu savunmuşlardır (Waldheim, 2009).

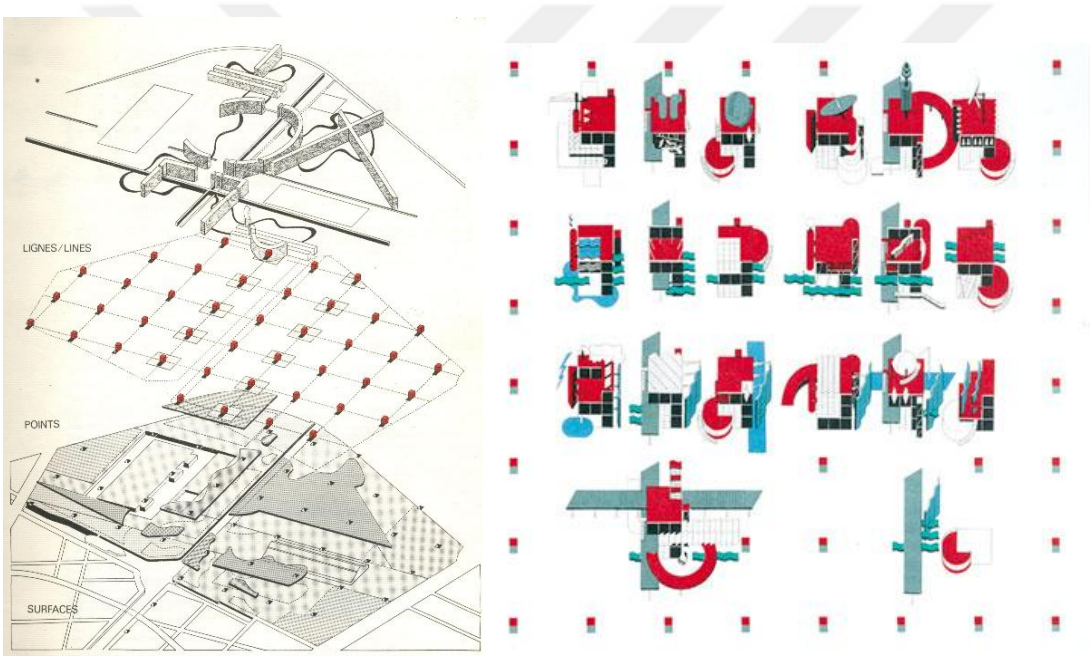
Tschumi’nin proje altmetninde doğrudan peyzaj şehirciliği kuramına bir göndermede bulunulmamaktadır. Zaten daha önce bahsedildiği gibi peyzaj şehirciliği kuramı 1997 yılında manifesto haline gelebilmeyi başarmıştır.

Tschumi, kendisinin ortaya attığı kavramsal mimari yaklaşımlar arasında bulunan ‘programı yeniden yapılandırmayı’ parkın barındıracağı aktivitelerle olan ilişkisini eleştirel bir biçimde ele aldıktan sonra gerçekleştirmektedir. Bu kavramsal damıtma çerçevesinde tanımladığı çapraz programlamada (cross-programming) bağlantılar, kent biçiminin yeni girdileri olarak önerilmektedir. Geçişli programlamayla (trans-programming) program girdilerinin birbirlerine aykırı gelse dahi, bütüncül ortak bir paydada yaşatılmaya çalışılır (Şekil 3.2). Programlamama (dis-programming) ise, program bünyesinde birbirini negatif açıdan etkileyen paradoksal alanlarını belirleyip kaostan yeni çözümler üretmeye çalışmaktadır. Tschumi kuramının altyapısını oluşturan paradoksların yokolmasını istemez. Onların bir potansiyel olarak ele alınıp eylemlere dönüştürülmesini amaç edinir. Mimarlığın geleneksel biçim-işlev kaygısından sıyrılarak o mekanda yaşanacak olaylarla ilgili olarak ele alınması gerektiğini vurgular (Tschumi, 1996).

Şekil 3.2 : Tschumi Parc de la Villette Projesi Diyagramları (Url-13).

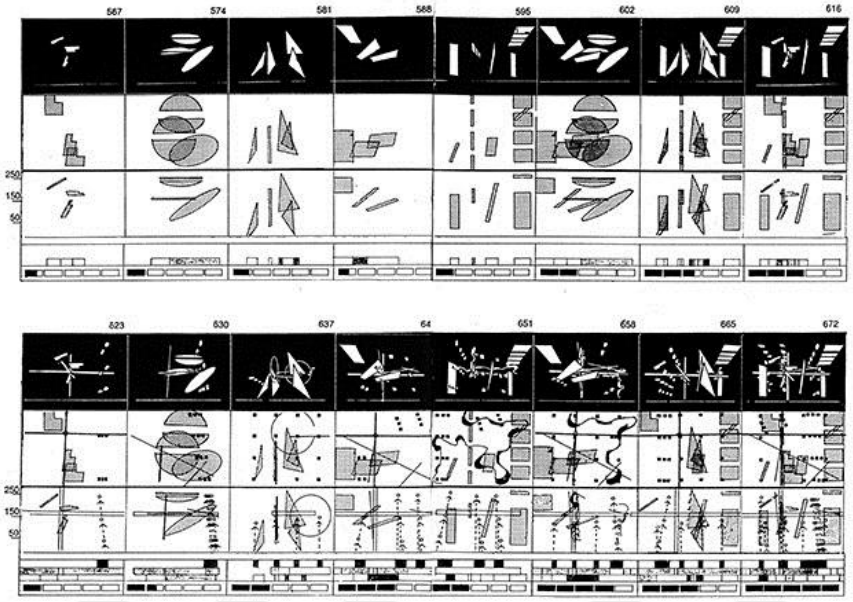
Tschumi'nin projesi incelendiğinde birbirinden farklı üç ayrı sistemin bulunduğu görülmektedir. Bunlar aktivite alanları, yaya sirkülasyonu ve follie noktalarıdır. Bu sistemler biraraya gelerek yüzeyler, çizgiler ve noktalarla bir çeşit ağ oluşturur. İki ana yüzey Üçgen park ve Dairesel parkı, çizgiler kuzey-güney ve doğu-batı olmak üzere iki aksı ve noktalar işlevleri kulanıcıya bağlı olarak çeşitlenebilecek 'follie' leri (şaka-yapılar) temsil eder (Şekil 3.3). Düşünsel temelini Derrida ile birlikte oluşturdukları Follie olarak adlandırdıkları bu 35 nokta park içine belli bir düzen ya da düzensizlikle yerleştirilmiş ve herbiri başka işlevlere uygun olacağı düşünülerek tasarlanmış küçük yapılardır. Projede, follielerin formlarında ve işlevlerinde özellikle değişkenliğe yer verilerek esnek bir ihtiyaç programı öngörülmüştür (Tschumi, 1983).

Şekil 3.3 : Tschumi, Parc de la Villette projesi aksonometrik plan ve follie diyagram çalışmaları, (Tschumi,1987).

Dekonstrüktivist akımın öncüleri arasında yer alan Bernard Tschumi'nin eseri, Parc de la Villette'in mimari açıdan pek çok boyutta karşılığı bulunmaktadır. Ozkan'a göre (2000): "Parc de la Villette projesi postmodern şok ile aptallaşmış modern akıma yeni bir devinim ve ivme getiren bir uygulama oldu". Özkan ayrıca Tschumi'nin 'Mimarlık ve Bağlaçsızlık' kitabında mimarlığı felsefe ya da matematik gibi soyut örgütleyici bir bilgi alanı olarak tanımladığından bahseder. Tschumi (1994), mimarlığında olay ve zamanla oluşan ve yaşamadığı zaman anlamını bulamayan toplumla birlikte mayalanmış bir yapı bütünü özleminin var olduğunu

anlatır. Bu özlemin 1992 yılında gerçekleşen Tschumi'nin, Parc de la Villette'de gerçekleşen havai fişek gösterisi işinde (Şekil 3.4), somut olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Tschumi (1996)'ye göre havai fişek gösterisi parkın organizasyonel var oluşunun üç boyutlu bir versiyonudur: nokta, çizgi ve yüzey sistemlerinin üstüste geçmesinden oluşmuştur. Zaman ve mekan içerisinde gerçekleşen olayı tanımlayan bir tür göstergedir.

Şekil 3.4 : Havai fişek gösterisinin süreç tasarımı

Tschumi, Türkçeye 'Mimarlık ve Kopmalar' (architecture and disjunction) olarak çevrilen kitabında, tasarladığı biçimiyle Parc de la Villette' in başlangıç ve sonucu olmadığını vurgular. Bunu, yinelemeler, çarpıtmalar, üstüste bindirmeler vb.'nden oluşan işlemleri yaparak sağladığını anlatır. Bu işlemlerin kendi içsel mantıkları bulunsa da amaçsız bir biçimde çoğulcu olmadığını öne sürer, saf içsel ya da ardışık dönüşümler açısından bunları tanımlamadığını, düzen fikrini sürekli sorgulayıp ona meydan okuyarak en uca ittiğini söyler. Verilerin bağlantısallığını gözardı ederek, çatışma ilişkilerinin bütünlüğünü hem reddedip hem de onları koruyarak kendine özgü bir yöntem olan 'kopma' stratejisini kullandığını ifade eder. Bu sayede projenin hiç bir zaman tamamlanamadığını, sınırlarının da bilinçlice muğlaklaştırıldığını anlatır (Tschumi, 1996).

Parc de la Villette projesinin konumlandığı 50 hektarlık bir arazinin 35 hektarının yeşil alan olduğunu (Şekil 3.5) ve Tschumi'nin süreç temelli, zamana yayılan, açık uçlu ve belirsizlikten beslenen bir proje ortaya koyduğunu göz önüne alırsak,

projenin, Waldheim'ın peyzaj şehirciliği teorisiyle taban tabana örtüştüğünü söyleyebiliriz.

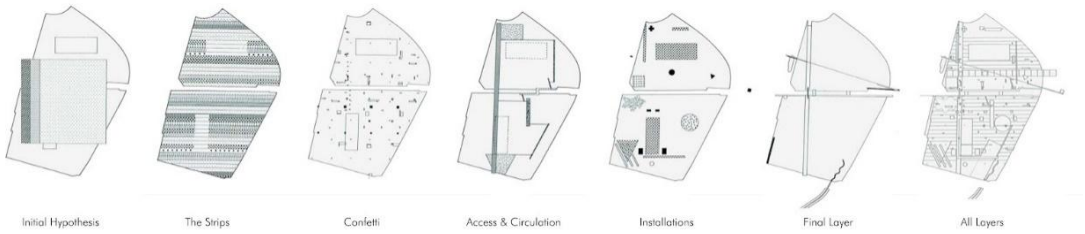

Şekil 3.5 : Parc de la Villette, 1993 (Url-14).

Peyzaj Şehirciliğinin gelişimi için eşit derecede önem arzeden bir diğer proje Rem Koolhaas ve OMA tarafından sunulmuş ve ikincilik elde etmiştir. Uygulanmamış plan şeması, çeşitli park programları arasındaki plansız ilişkilerin yan yana getirilmesini önermektedir. Parkın altyapısı stratejik olarak zaman içerisinde belirsiz ve bilinemeyen gelecekteki kullanımların desteklenmesi için organize edilecektir. Koolhaas'ın proje metninde belirttiği gibi, "Parkın ömrü boyunca program sürekli değişecektir. Park ne kadar çok yaşarsa, o kadar sürekli bir yenilenme ihtiyacı hissedecektir. Programa dayalı belirsizliğin temel ilkesi olan basit formlar, başlangıç önermesine zarar vermeden herhangi bir kaymaya, değişime veya yer değiştirmeye olanak tanır (Waldheim, 2016).

Koolhaas Parc de la Villette yarışması için önerdiği projeyi iki etaba ayırmıştır. Şekil 3.6'da görüldüğü gibi, her biri farklı katmanları içeren yedi katmanın iki fazda birbiri üzerine çakıştırarak bir senaryo şeması oluşturmuştur. Birinci etap beş katmanı içerir. İlk katmanda sosyal yoğunluk ve sıkışıklık tespitiyle programın yeniden yapılandırılması üzerine bir hipotez ortaya konmuştur. İkinci katmanda paralel şeritler ile sosyal yoğunlaşmanın nasıl çeşitlenebileceği anlatılmıştır. En fazla sayıdaki program öğelerinin arasında en uzun "sınır"larını oluşturularak, bu şekilde her program şeridinin en fazla geçirgenliği ve bu ilişki sayesinde en fazla sayıda program çeşitlemesi sağlanmış olur. Diğer katmanda devreye matematiksel bir

formülasyonla parkın çevresine dağıtılan yapı birimleri (gridal yerleşimli noktalar veya konfeti) girer. Dördüncü katmanda maksimum erişim sağlamayı amaçlayan sirkülasyon diyagramı anlatılır. Beşinci katmanda ise mimari yapılar bulunur. Bu katmanlara ek olarak ikinci fazda La Villette'in kentle ve yeşil alanlarla ilişkisi altıncı ve yedinci katmanlarda görülür (Koolhaas,1998).

Şekil 3.6 : OMA– Parc de la Villette katmanları anlatan diyagramlar (Koolhaas, 1998)

3.2 Fresh Kills Park

2001 yılında Staten Island'daki kullanıma kapanan dev bir çöp depolama alanının dönüşümü amacıyla açılan Freshkills Uluslarası tasarım yarışmasını kazanan James Corner ve Stan Allen'ın (Field Operation) projesi, peyzaj şehirciliğinin uygulanmış önemli örneklerinden olarak görülmektedir. Freshkills, Central Park'ın yaklaşık üç katı büyüklüğünde, 890 hektarlık alanda yer almaktadır ve alanın % 45'ini çöp yığınları kaplamaktadır. James Corner alanın dönüşümünde yeşil, kamusal ve güvenli bir çevre oluşturma çabasından yola çıkmıştır (Şekil 3.7).

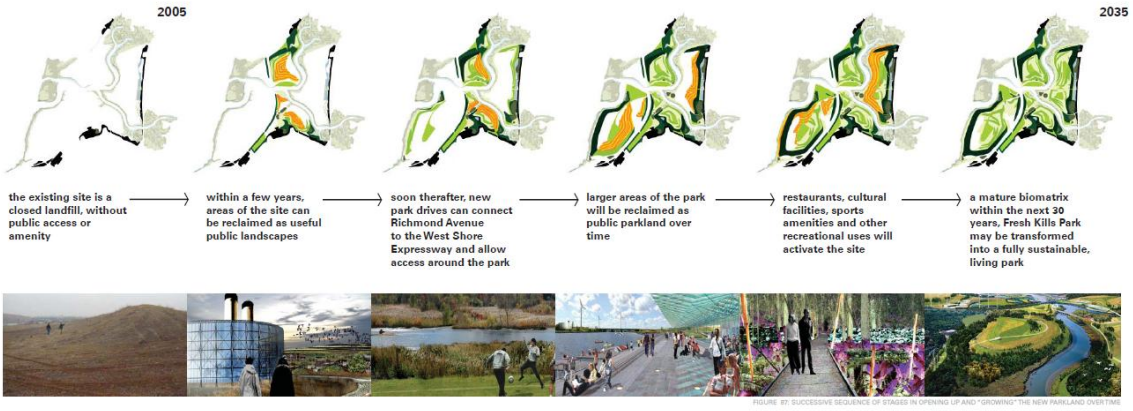
Şekil 3.7 : Fresh Kills Park projesi gerçekleştirildikten sonraki halini bir öngörü olarak tasvir eden görsel (Field Operation, 2006).

Projeyi “Lifescape” olarak adlandıran Corner, sürdürülebilir yapay bir ekosistem oluşturmak için projeyi aşamalı olarak etaplara ayırarak, süreci tasarlama yöntemleri geliştirmeyi amaçlamıştır.

Field Operation’ın Newyork Şehir Planlama Departmanı için hazırladığı tasarı master plan çalışmasında proje başlığı olarak kullanılan Lifescape kavramı şu şekilde açıklanmıştır:

Lifescape, çok büyük ölçekli bir alanda çevresel iyileştirmenin ve yenilenmenin sürecidir. Bu öyle bir süreçtir ki; yalnızca alandaki ekosistemin sağlık ve biyolojik çeşitliliğini onarılmasını sağlamaz, aynı zamanda yeni parkı kullanacak kişilerin ruhunu ve hayal gücünü de geri kazandıracak bir süreçtir. Lifescape, yeni ekolojilerin parkta zamanla oluşturduğu değişken üretimlerle ilgilidir. Bu ekolojiler; toprak ,hava ve su ekolojisi; vejetasyon ve yaban hayatı; program ve toplumsal aktiviteler; finans, sorumluluk ve uyarlanabilir yönetim; çevreye duyarlı teknoloji, yenilenebilir enerji ve eğitim; insan,doğa,teknoloji ve zamanın akışı arasındaki yeni etkileşim biçimlerini ifade eder (Field Operation, 2006).

Park; kuzey, güney, doğu, batı ve bu alanların birleştiği kesişim alanları olmak üzere 5 farklı bölgeye ayrılmıştır. Parkın bütünü atık depolama alanlarının rehabilitasyon süreci de göz önüne alınarak otuz yıllık bir zaman periyodunun tasarlanması yönünde geliştirilmiştir (Şekil 3.8).

Şekil 3.8 : Fresh Kills Park’ın otuz yıllık periyotta gelişimini gösteren plan şemaları (Field Operation, 2006).

Şekil 3.9’da görüldüğü gibi otuz yıllık zaman dilimi ise üç ayrı etaba ayrılmıştır. Birinci etap için hazırlanan diyagramda, parkın ilk 10 yıllık aşamanın sonuna kadar geliştirilebilecek unsurlar ve bölgeler gösterilmiştir. Altyapının iyileştirilmesi,

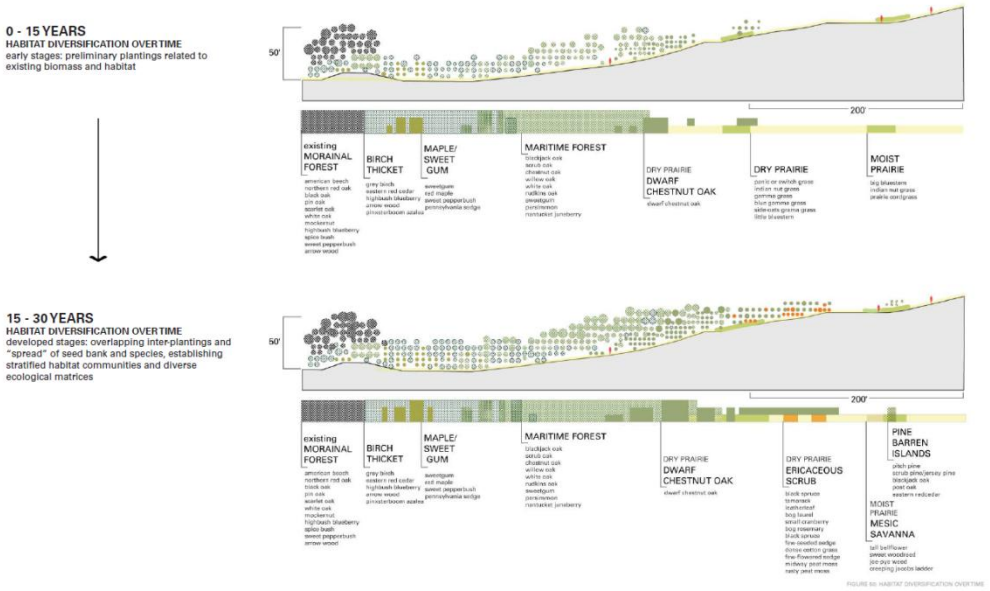
habitatın öncül iyileştirmeleri, Kuzey ve Güney Parkları arasındaki önemli bağlantı yolları ve dolaşım güzargahları yaratılmıştır. Önerilen kamusal kullanım işlevlerinden rekreasyonel tesisler, yürüyüş ve bisiklet parkurları, kano ve kayık rıhtımları ve tekne turları, etkinlik ve piknik çayırları, mahalle parkları, kamusal sanat enstalasyonları ve seçilen sanatsal projelerin tamamlanması öngörülmektedir. Ayrıca gerekli finansal destek sağlandığında, 11 Eylül anısına bir simge yapı olarak köprü yapılması planlanmaktadır. İkinci diyagram, parkın gelişiminin ilk 20 yılının sonunda inşa edilebilecek parkın önerilen öğelerini ve alanlarını göstermektedir. Simge yapı köprünün tamamlanması, daha önceki fazda uygulanması planan kuzey güney rotasının ve genel park devirdaim ağını birbirine bağlayacaktır. Yaya bağlantısı köprüleri, bisiklet ve yürüyüşçüler için bölgesel bağlantı arttırılacaktır. Doğu parkında öncül habitat iyileştirmeleri, dolaşım yolları ve program işlevleri eklenebilecektir. İkinci bir iyileştirme dalgasıyla, ekolojik yaşam alanlarını genişletmek ve Kuzey ve Güney Parklara ilave kamusal alanlar, olanaklar ve yollar oluşturulması amaçlanmıştır. Üçüncü etapda, parkın 30 yılın sonunda inşa edilebilecek unsurları ve alanlar planlanmıştır. Batı Parkı'nda yaşam alanı iyileştirmeleri, dolaşım rotaları ve program öngörüleri yapılır. Üçüncü bir iyileştirme dalgası, habitatı genişletmekte ve Doğu Parkı'nda ilave kamusal alanlar kazandırmaktadır. Bütün büyük parkları bir halka halinde dolaşan rota tamamlanır ve ilave özel ya da kar amacı gütmeyen sektörlerdeki yatırımlarla yeni parkların yaratılması amaçlanır (Field Operation, 2006).

Şekil 3.9 : 30 yıllık periyodun, üç ayrı fazda gelişimini gösteren plan şemaları (Field Operation, 2006).

Projede, genel süreç semaları haricinde doğal ortamın gelişiminin önemli bir altbaşlığı olan bitkilendirmenin yeniden canlandırılmasında da aşamalı olarak gelişen bir stratejiye başvurulmuştur. Şekil 3.10'da görüldüğü üzere; ilk onbeş yılda, erken evrelerde habitatın çeşitlendirilmesi için ilk evrelerde; mevcut biyokütle ve habitatla

ilişkili öncül türlere yönelik bir bitkilendirme yapılması planlanmıştır. Sonraki onbeş yılda habitatın çeşitlendirilmesi adına; gelişmiş evre olarak adlandırılan süreçte öncül türlerin gelişimine ek olarak hızlı büyüyen türlerle ve tohum bankasından elde edilen bitki türlerinin çakıştırılmasıyla çeşitli ekolojik matrislerin üretilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede katmanlı habitat topluluklarının oluşmasına zemin sağlanır (Field Operation, 2006).

Şekil 3.10 : Bitkisel habitatın ilk onbeş yıl ve sonraki sonraki onbeş yıldaki süreç tasarımını gösteren diyagramlar.

Alan için çeşitli kullanım biçimleri önerilmiş olsa da, parkın büyük kısmı (1.740 dönüm) sulak ve bataklık alanlar, çayır ve ormanlık alanlar gibi doğanın kendi haline bırakılmıştır. 40 kilometrelik bisiklet yolları, patikalar ve yollar vahşi ortamlarda rekreasyon için birçok çayır ve ormanlık araziyi kamuya açar ve büyük ölçekli açık alanda kullanım işlevleri kullanıcının kararına bırakılmıştır. Sulak alanlar vahşi hayat için ayrılmıştır. Ana programda, aktif programlama için belirlenmiş olan 330 dönümlük park için spor ve rekreasyon tesisleri, kültürel ve eğitim faaliyetleri, restoranlar, pazar alanları, kıyı programları, enerji çiftliği ve seraları, sanat, mimari, bahçeler ve ziraat işleri aktiviteleri önerilmektedir. Önerilen arazi kullanımı yaklaşımı, katılımcıların son üç yıl içinde halka açık toplantılarda park için önerdikleri ile tutarlıdır.

Parkın başarılı gelişiminin, yalnızca rehabilitasyon sürecinin proje anlamında başarılı bir şekilde tasarlanmasından kaynaklandığı söylenemez. Çünkü Fresh Kills projesi

katılımcı bir anlayışla gerçekleşmektedir. Freshkills Park'ı geliştirmek için, projenin uygulanmaya başlanmasından itibaren faaliyet gösteren Freshkills Park Alliance; bir sivil toplum kuruluşu olarak, New York Şehir Planlama departmanı ile birlikte çalışmaktadır. Freshkills Park Alliance kuruluşu, kendi internet sitelerinde misyonlarını şöyle tanımlar: "Gerekli mali kaynakları yükseltmek, çevresel araştırmaları ve ekolojik restorasyonu teşvik etmek, savunucuları ve gönüllüleri teşvik etmek ve kamu için geniş kapsamlı rekreasyonel, kültürel ve eğitim programlarına sponsorluk yapmak suretiyle Parkın evrimini ve devam eden operasyonunu sağlamaya yardımcı olmaktadır" (Url-15).

Fresh Kills park projesinden, kentsel tasarımcıların peyzajı, post-endüstriyel kentin yenilenmesini düşünmek için araç olarak kullanılması açısından peyzaj şehirciliği kaynaklarında sıklıkla bahsedilir. Waldheim (2016), Fresh Kills için 'Şimdiye kadar sabit bütçeli benzer konuya sahip projelerden; etaplama, fauna habitatı, süksesyon (sıralı değişim) ve hidrolojik sistemler ile birlikte gelişen programlama ve planlama düzenlerindeki ayrıntılı diyagramlarıyla ayrılır. Bu diyagramlar başlangıçta çok fazla bilgi yüklemesi içermesine rağmen, böyle devasa ölçekteki bir alanın müthiş kompleks durumunun kavranışını çok iyi ortaya koyar. Projenin bir diğer ayırt edici özelliği, doğal ekolojilerin; çağdaş kentin sosyal, kültürel ve altyapısal katmanlarıyla içiçe geçmiş olmasıdır' (Waldheim, 2016)

Fresh Kills Park, 2015 yıllık raporuna göre ilk on yıllık etabını tamamlanmış durumdadır ve parkın inşası devam etmektedir. Planlandığı gibi ilk on yıllık periyotta, Kuzey Parkı sulak alan restorasyonu tamamlanmıştır ve The New Springville Greenway, Schmul Park, Owl Hollow alanları kamuya açılmıştır. Bunlara ek olarak 3.2 mil uzunluğundaki yol inşaa edilmiştir (Url-16).

3.3 High Line Park

James Corner (Field Operation) 'ın High Line projesi, işlevini yitirmiş endüstriyel bir alanın peyzajla dönüşümü açısından peyzaj şehirciliği söylemleriyle birlikte en çok anılan ve uygulaması biterek kullanıma açılmış nadir örneklerdendir. High Line'ın tarihine bakılırsa; High Line, ilk olarak 1934'te Batı Yakası İyileştirme (West Side Improvement) kapsamında büyük bir altyapı projesinin parçası olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.11). Demiryolunun, Manhattan'ın en büyük endüstri bölgesindeki sokakların emniyetini tehdit etmesinden dolayı, bu iyileştirme bünyesinde tren rayları yaklaşık 9

m yükseltilerek bir viyadük inşa edildikten sonra, trenler gıda ve tarımsal malları fabrikaların ve depoların üst katlarına taşınır. 1950'lerde, demiryolu trafiği eyaletler arası yük taşıyan kamyonetlerin yükselmesi nedeniyle azalmaya başlar ve 1980'de tamamen durdurulur.

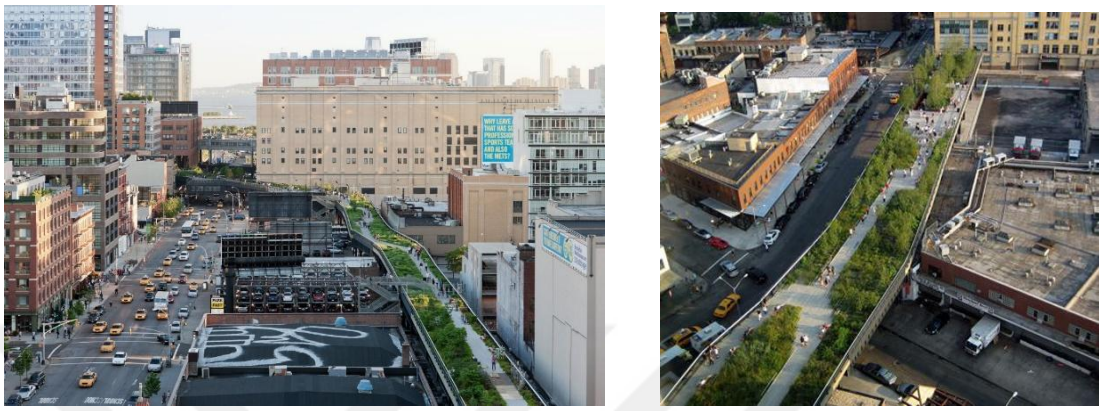
Şekil 3.11 : High Line'nın inşa edildiği 1930 yıllardan bir görüntü, anonim foto (Url-17).

High Line'ın atıl bir alan haline gelmesiyle yıkım kararı kaçınılmaz olmuştur. Fakat kent halkı bu karara karşı çıkarak, 1999 yılında, Joshua David ve Robert Hammond önderliğinde, bir sivil toplum örgütü olan Friends of High Line (High Line Dostları)' ı kurmuşlardır. Çeşitli eylemler ve toplantılar sonunda; 2002 yılında, High Line'ın korunması ve kamusal bir park olarak yeniden kullanıma açılması Şehir Yönetimi tarafından kabul görmüştür. 2003 yılında 'High Line'ı Tasarlamak' fikir yarışması açılır ve başvuran yüzlerce tasarım projesi Grand Center Terminal' de sergilenir. (Friends of High Line,2014).

High Line dostları ve New York Şehir yönetimi tarafından seçilen ekipte peyzaj mimarı James Corner (Field Operation) ve Diller Scofidio + Renfro (DSRNY) mimarlık şirketi, bahçe, mühendislik, güvenlik, bakım, kamu sanatları ve diğer disiplin uzmanları yeralmaktadır. 2006 yılında inşaatına başlanan James Corner 'ın projesi, 2009-2014 yılları arasında parkın üç kısmı da tamamlanarak halka açılmıştır (Şekil 3.1-3.2).

Field Operation ve DSRNY'nin ortaklaşa geliştirdiği tasarımda; yapılı çevre ve doğa arasındaki dengeye ithafen, mimarlık ve tarım kelimelerinin birleşiminden türetilen

‘agri-tecture’ kavramına yer verilmiştir. Agritecture; organik ve yapısal malzemeleri bitkisel ve madeni bir harmanlamayla tek parça olarak birleştirmeyi ifade etmektedir. Çeşitli ekolojilerin büyüyebileceği, esnek, duyarlı bir malzeme organizasyonu sistemi kurulması hedeflenmiştir. Böylelikle park; vahşi, ekili, samimi ve sosyal işlevlerin hepsini aynı anda barındırabilecektir (Incerti, 2007).

Şekil 3.12 : High Line’ın halka açıldıktan sonraki havadan görüntüleri (Url-18).

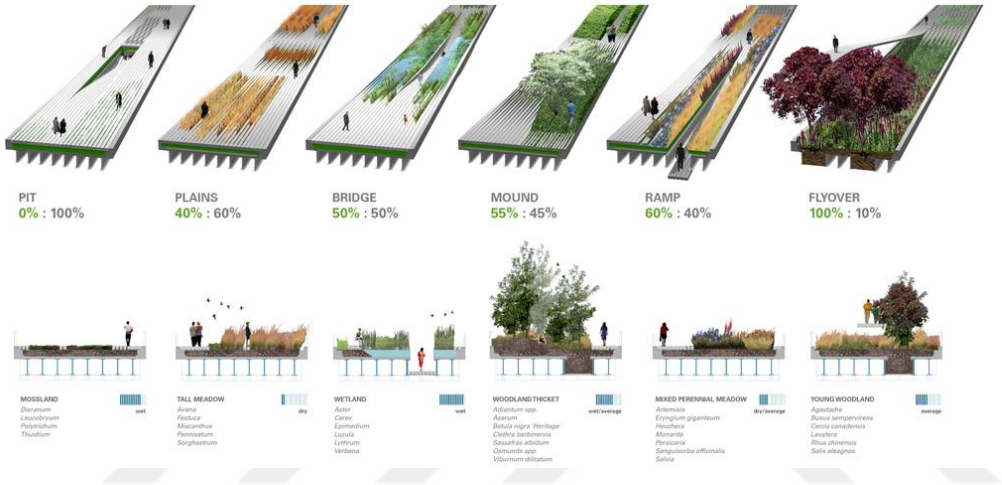

Şekil 3.13 : Parkın insan gözünden bir fotoğrafı, 2016.(Gürbey Hız’ın arşivinden)

Alanın dönüşüm projesinde, demiryolu izlerinin korunmasıyla kent belleğine katkı sağlamak ve bunu yaparken alt yapı sistemlerinin birer peyzaj unsuru olarak değerlendirilip kentsel mekana doğayı mümkün olduğunca kazandırmak amaçlanmıştır. Alanda peyzajın sürdürülebilirliği açısından önem arzeden doğal türler ve perenial (çok yıllık) bitkilerle oluşturulmuş yumuşak zonlara, koruluklara ve değişen aktivitelere cevap verecek nitelikte serbest çayır alanlara yerverilerilerek peyzajın esnek ve çeşitlendirici yapısından faydalanılmıştır. Lineer biçimli parkın

monoton etkilerini kırmak adına yürüme hattında düşeyde ve yatayda hareketlilik ve kesintilerle parkta yapılacak aktivitelerin çeşitliliği sağlanmıştır (Şekil 3.3).

Corner New York Times'a verdiği demeçte bu yolun özelliğini şu şekilde anlatmıştır: "Yürüme yolu, insanların yavaşça dolaşmasını sağlayacaktır. Zaman zaman kopup, parçalanacak, hiçbir şey düzleşmeyecek. High Line, New York'un geri kalanından; yavaşlama, oyalanma ve öteki dünya hisleri yaratmasıyla ayrılan farklı bir yer ve korumak istediğimiz de bu" (Iovine, 2004)

Şekil 3.14 : Corner'ın tasarımında yürüme hattı boyunca düşeyde ve yataydaki hareketliliği anlatan kesit-diyagramlar (Url-19).

Projenin tamamlanıp halka açılmasından sonra, High Line'ın çok büyük ilgi gören bir yer haline gelmesi bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Önceki bölümde değinildiği gibi, High Line'ın katılımcı bir planlama anlayışıyla mı yoksa başlı başına bir soylulaştırma projesi olup olmadığı meselesi kamuoyunca tartışılmaktadır.

3.4 Bölüm Sonucu ve Değerlendirme

Parc de la Villette, High Line Park ve Freshkills park projeleri, içerik ve prensip kararları itibariyle peyzaj şehirciliği yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Tschumi ve Koolhaas'ın Parc de la Villette için ürettikleri projeler, açık uçlululuk ve belirsizlik içeren postmodern fikirler aracılığıyla; peyzajın, katmanlı, hiyerarşik olmayan, esnek ve stratejik kentçiliği ifade etmeye yarayan bir araç olarak rol oynadığını ortaya koymuştur. Her iki proje de, zamanla planlanmış ve planlanmayan,

hayal edilmiş ve edilmemiş her türlü kentsel etkinliği içine alabilecek yatay bir altyapı alanı oluşturan yeni bir peyzaj şehirciliği biçimi önerdi. La Villette'in etkisinden sonra, mimari kültür artan bir şekilde peyzajın çağdaş şehir üzerindeki rolü üzerine bir farkındalık kazanmış oldu (Waldheim, 2016)

Waldheim'a göre High Line projesi, peyzaj mimarlığı uygulaması olarak tanımlanabilmekedir. Kuzey Amerika'daki kentsel gelişmeyle yoğunlaşan ihtiyaçlara, ancak eşit düzeyde yoğun programlarla yanıt verilebilir. Ancak bu yanıt geleneksel kent formlarıyla değil, daha çok peyzajın katalizör olarak kullanılmasıyla sağlanmıştır. High Line'ı oluşturan; sanat ve tasarım kültürünün, gelişiminin ve kamusal alanının belirli orandaki karışımı; peyzaj mimarlarının şehircilik yapıtlarının lehine sağlam bir argüman sunduğu savunulmaktadır (Waldheim, 2016).

Corner, Landscape Urbanism Reader kitabındaki Terrafluxus isimli makalesinde Fresh Kills park projesini referans vererek; 'Peyzaj ve şehircilik disiplinlerinin - ideolojik, programsal ve kültürel farklılıklarının gözönünde bulundurularak ve hatta bu farkılılıkların birbiriyle çekismesinden faydalanarak- bütünleşmesi durumunun değerlendirilmesiyle peyzaj şehirciliği yaklaşımını temsil ettiğini belirtir (Corner, 2006).

Fresh Kills Park projesi; peyzaj mimarlığı, mühendislik, mimarlık ve kentsel tasarım disiplinlerinden herbirini içeren interdisipliner ve aynı zamanda katılımcı bir vizyonla geliştirilmesi açısından, Parc de la Villette projesinden ayrılır. Çünkü Parc de la Villette, her ne kadar işlevini kaybetmiş kentsel bir alanı kentliye yüksek oranda peyzajla dönüştürmeyi amaçlamış olsa da; peyzaj mimarlığından çok tek bir baş mimarı ön plana çıkarması açısından mimarlık disiplinini ön planda tutmaktadır.

Gray (2006), her üç projenin de peyzaj şehirciliği kuramına altlık oluşturması açısından önemli olduklarını her bir projenin farklı niteliklerini inceleyerek ortaya koymuştur. Parc de la Villette'i peyzajın araçsallaşarak kente yön vermesiyle kentsel tasarımda bir paradigma kayması yarattığını savunmuştur. Fresh Kills'i aşamalı ekolojik süreç tasarımıyla, çok katmanlı ve operasyonel çalışma biçimi ve hayal gücünden beslenen kavramsal yapısından ötürü peyzaj şehirciliği ile eşleştirmiştir. High Line'ın ise, kentin altyapısıyla oluşturulan bir kent peyzajı anlayışı ile gerçekleştirilmiş bir proje olması açısından peyzaj şehirciliği kuramıyla örtüştüğünü belirtmektedir. Gray (2006)'in görüşleri dikkate alınarak farklı yönleriyle peyzaj

şehirciliğiyle ilişkilendirilen bu üç kentsel tasarım projesi, tez çalışmasının özgün araştırmasında mülakata katılan ve bir sonraki bölümde bulguları aktarılan meslek insanlarının görüşlerinde sınanmaktadır.

4. KENTSEL TASARIMCILARIN PEYZAJ ŞEHİRCİLİĞİ UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Peyzaj şehirciliğinin tanımları, eleştirileri ve örnek olarak verilen projelerin incelenmesinin oluşturduğu altlık üzerinden, peyzaj şehirciliğinin kentsel tasarımdaki rolünün netlik kazanmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda peyzaj şehirciliğinin uygulama alanındaki örnekleri üzerinden kentsel tasarımcılarla yapılan nitel mülakatlarla, peyzaj şehirciliğinin vadettiği kavramsal çerçevedeki olgulara ulaşıp ulaşamadığı araştırılmıştır. Bu bölümde verilerin analiz için hazırlanması ve düzenlenme biçimine, yanıtların okunup, incelenmesine ve yanıtların değerlendirilmesine yer verilmiştir.

4.1 Verilerin Analiz için Hazırlanması ve Düzenlenmesi

Görüşmeciler; 30-40 yaş arası mimar, şehir ve bölge plancı ve peyzaj mimarı kimselerden seçilmiştir. Her üç farklı disiplinden de, uygulamacı kimlikli kişilerin yanı sıra akademik kimliklere sahip üçer kişi ile görüşülerek hem disiplinlerarası hem de kuramdan pratiğe bütüncül bir yaklaşımla değerlendirme verisi oluşturulmasına özen gösterilmiştir.

Görüşmeci 1: Peyzaj Mimarı, Tasarımcı, 35

Görüşmeci 2: Yüksek Peyzaj Mimarı, Tasarımcı, 31

Görüşmeci 3: Akademisyen - Peyzaj Mimarı, 39

Görüşmeci 4: Mimar, Tasarımcı, 34

Görüşmeci 5: Yüksek Mimar, Tasarımcı, 38

Görüşmeci 6: Akademisyen – Mimar, 34

Görüşmeci 7: Şehir Plancı, Belediye, 32

Görüşmeci 8: Akademisyen-Şehir Plancı, Mimar 35

Görüşmeci 9: Akademisyen - Şehir Plancı, 39

Görüşmelerden yedisi yüzyüze mülakat şeklinde yapılarak, kayıt altına alınmış olup, yalnızca ikisi e-posta yoluyla yazılı olarak yapılmıştır. Her iki tip görüşme için de görüşmecilerin, görüşmelerinin yazılı olarak metinlerinin yayınlanması için izinleri alınmıştır.

Görüşmelerde çalışmanın literatür kısmında yer verilmiş olan, peyzaj şehirciliği ile anılan üç farklı projenin görselleri (Şekil 4.1-4.2 ve 4.3) gösterilerek, beş adet yarı yapılandırılmış soru yöneltilmiştir. Görüşme esnasında, akışa göre sorulara eklemeler yapılarak zenginleştirilmeye çalışılmıştır ve görüşme öncesinde görüşmecilere içerik tam anlamıyla açıklanmayarak, görüşmecilerin yönlendirilmesinden kaçınılmıştır. Örneklem alanlara bağlı soru seçiminde açıkuçlu sorular yöneltilerek, görüş alınmasında için esnek bir anlayış izlenmiştir.

Yöneltilen sorular şu şekildedir:

-Bu görsellerde gösterilen projeleri biliyor musunuz?

-Bu projelerin sizce öne çıkan özellikleri nelerdir?

-Bu projelerin ortak özellikleri (varsa) hakkında ne söyleyebilirsiniz?

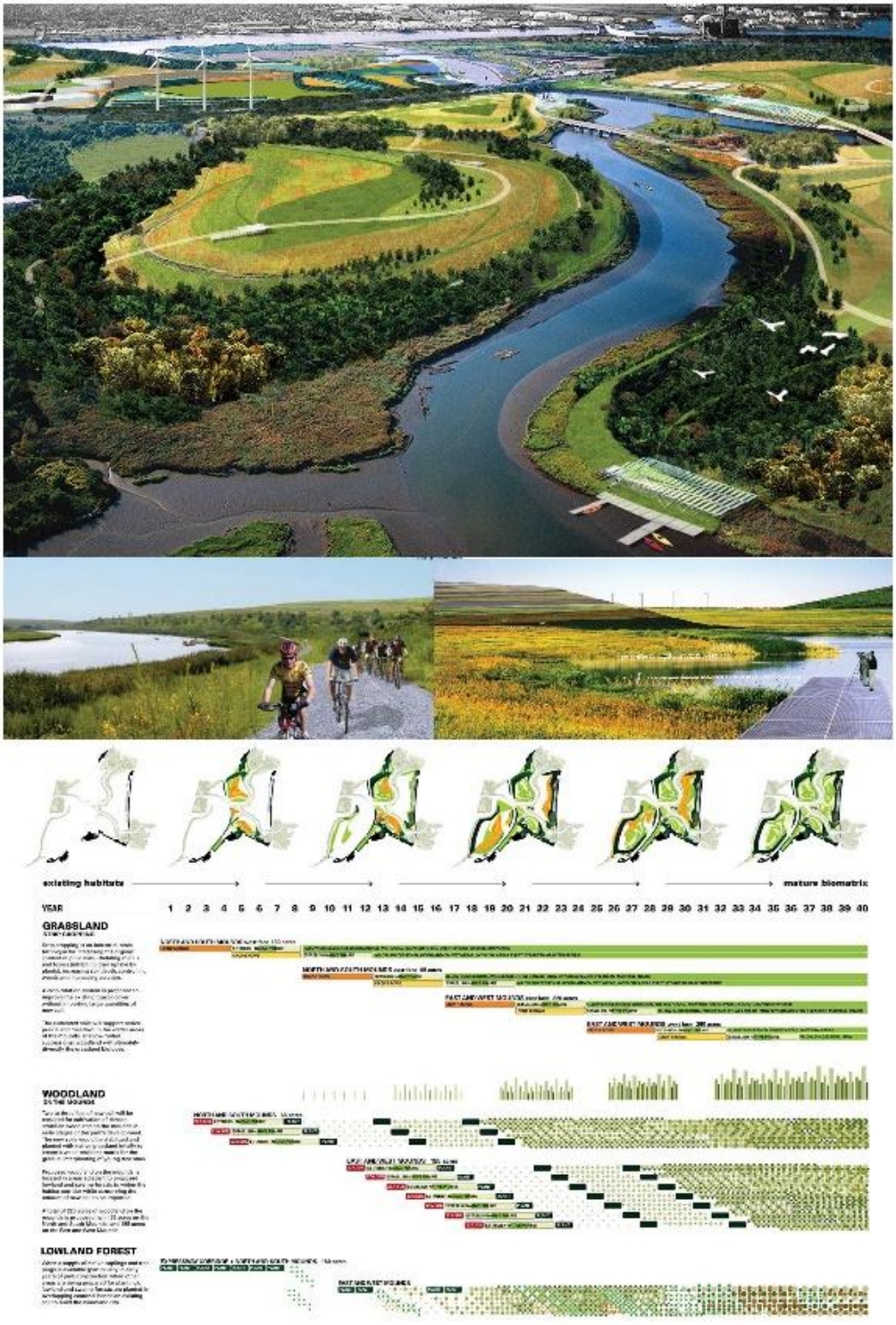
-Projelerin peyzaj şehirciliği kuramıyla ilişkilendirildiğini söylersek, görüşlerinizi belirtir misiniz?

-Bu projeler ile anılan peyzaj şehirciliği yaklaşımının kentsel tasarım disiplinindeki rolü hakkında görüşleriniz nelerdir?

Gösterilen proje görsellerinde proje diyagramlarına, üç boyutlu temsillere ve kullanıma açıldıktan sonraki alan fotoğraflarına yer verilmiştir. Görseller ve sorular üzerinden paylaşılan fikirler, üzerinde durulan kavramların sıklığı ile analiz edilecektir.

Şekil 4.1 : Parc de la Villette alandan fotoğraflar ve proje diyagramı.

Şekil 4.2 : Fresh Kills Park proje aşamasındaki süreç diyagramları ve üç boyutlu görseller.

Şekil 4.3 : High Line proje safhasındaki diyagram ve fotoğrafları.

4.2 Yanıtların Okunması ve İncelenmesi

Bu bölümde mimar, peyzaj mimarı ve şehir plancı meslek insanlarından oluşan görüşmecilerden, proje görselleri üzerinden sorulan sorulara, alınan yanıtlar aktarılmaktadır.

4.2.1 Bu görsellerde gösterilen projeleri biliyor musunuz?

Görüşülen dokuz görüşmeciden hepsi Şekil 4.1 ve Şekil 4.3'deki görsellerden; projelerin, Parc de la Villette ve High Line Park'a ait olduklarını tanımlayabilmişlerdir. Şekil 4.2'deki Fresh Kills Park projesi ise yalnızca üç görüşmeci tarafından tanımlanabilmiştir. Fresh Kills'i tanıyabilen üç görüşmecinin ikisinin peyzaj mimarı, diğer görüşmecinin ise hem şehir plancı hem de mimar olan Görüşmeci- 8'in olduğu tespit edilmiştir. Görüşmecilerin geneli, Fresh Kills dışındaki projeler hakkında detaylı olarak fikir sahip olduklarını beyan etmişlerdir.

4.2.2 Bu projelerin sizce öne çıkan özellikleri nelerdir?

Projelerin öne çıkan özellikleri tek tek sorulduğunda, Parc de la Villette'in kuramsal altyapısının meslek insanlarınca da algılanan bir boyutta olduğu söylenebilmektedir. Görüşmeci 6'ya göre:

Projenin en çok öne çıkan kısımlarından biri bu folie'lerin açık strüktürler olarak tasarlanması, yani çoğunun işlevi önceden belirlenmemiş olması ve kullanıcıların onları nasıl kullanacağına göre sürekli anlam değiştirecek şekilde tahayyül edilmesi durumu. Tschumi bu tahayyülü, Jacques Derrida'yla etkileşim halinde ve dönemin post-yapısalcı felsefesiyle ilişkilenerek kavramsallaştırıyor. Bu sayede yapıların kendi özlerinden gelen işlevleri olduğu yanılsamasını projesine yansıtmak yerine, işlevin yapılı çevre, doğal çevre, beşeri çevre gibi birçok boyutun etkileşimi sonucu ortaya çıkan nevzuhur bir olgu olduğunu ortaya koyabiliyor.

Görüşmeci 2 ve 3 de, follielere dikkat çekerek projenin alana olan yaklaşımını, simgesel olarak temsil ettikleri görüşünde olup program değişikliği, esneklik, muğlaklık, tanımsızlık, çok işlevlilik ve peyzajın araçsallaşması bağlamlarında Parc de la Villete'in öne çıktığını savunmuştur. Görüşmeci-3:

Neredeyse ilk defa bir park tasarımı, kent tasarımını yönlendirir bir duruma gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında; Parc de la Villette, bir paradigma değişimi yaratmıştır.

Görüşmeci 4 ve 5, Parc de la Villette'in güçlü mimari katmanlarıyla ön plana çıktığını belirtmiştir. İki görüşmeci de bu alanı deneyimleme fırsatı bulduklarından izlenimlerini de paylaşmışlardır.

Görüşmeci-4 izlenimlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Parktaki bağlantı kurgusu insan ölçeğine de tezahür etmektedir. Parkın çok katmanlı dinamik etkisi gezinti esnasında kendini hissetirmektedir. Sürekli, her kesitte ilerlerken farklı bir aktiviteyle karşılaşma olasılığı ile; gerek peyzaj olsun, gerek yapılar olsun, birbiri üzerine geçiş kurgusunun kullanıcıyla da bütünleştiğini söyleyebiliriz. Sanırım proje altmetniyle bu durum örtüşüyor.

Görüşmeci-5*:*

Parkta gezinti esnasında da hissedilen, gridal bir sistemle yerleştirilmiş follieler, herbirinin farklı işlevlendirilmesiyle ve biçimsel farklılarıyla parktaki mimari katmanının peyzaj katmanı içinde daha ön plana çıkmaktadır. Proje salt park olarak tanımlanamaz.

Fikirleri ayrışan görüşmecilerin görüşlerinde, peyzaj mimarı ve mimar kimliklerinin etkisi olduğunu düşündürse de, Görüşmeci-8 ve Görüşmeci-1, mimarinin ya da peyzajın öne çıkması gibi bir ayrıma girmemiştir ve projeyi bütün katmanlarıyla düşünsel anlamda ön plana çıktığını vurgulamışlardır. Örneğin Görüşmeci 8:

Her biri, rekreasyonel açıdan bulundukları çevre içinde önemli odak noktası haline gelmiştir. Freshkills Park; hem konum hem de alan büyüklüğü açısından doğa aktivitelerine daha fazla olanak sağlarken, Parc de la Villette'de ise daha fazla oyun-eğlence ve diğer sosyo-kültürel eylemlere hitap eden alt bölgeler ve peyzaj elemanları mevcuttur. High Line ise daha çok serbest dolaşım, dinlenme ve seyir imkânı sunmaktadır.

Görüşmeci 2 ve 3; Fresh Kills Park'ın süreç temelli bir tasarım anlayışıyla ön plana çıktığını belirtmiştir. Görüşmeci-2, Fresh Kills için zaman faktörünün önemine değinmiştir ve doğanın kendi kendini onarabilmesi için gerekli altyapının sağlanmasından öte müdahalelerden kaçınılmış olması, kendiliğinden dönüşen bir

park tahayyül edilmesinin, projenin hayata geçirilmesinde önemli roller edindiğini paylaşmıştır. Görüşmeci 3 Fresh Kills Park ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Buradaki kritik nokta; doğal süreçlerin, tasarımın bir parçası olarak sunulması, aslında tasarımın bir süreç olarak görülmesi ve bunun da ekoloji üzerinden yapılması.

High Line için üzerinde durulan konular katılımcılık, tasarım ve endüstriyel alanın dönüşümü üçgeninde görüşmecilerin algılarına göre farklılık gösterebilen konuları işaret etmektedir. Görüşmeci-2 High Line için şunları söylemiştir:

Projenin en can alıcı yanı mahalle dernekleri ve sivil toplum örgütlerinin verdikleri mücadeleyle projenin gerçekleşmesinin mümkün kılınmış olmasıdır. Yükseltilmiş demiryolu viyadüğünün yıkımdan kurtarılarak, gelecek kaderine yine kamuoyunun seçtiği yarışma projesiyle karar kılınması, parkın en değerli yanıdır.

Görüşmeci-1, High Line'ın mimari detaylardaki çözümleriyle bir kullanımlar birlikteliği yarattığını, projenin bu yönüyle ön plana çıktığını iddia etmiştir.

Görüşmeci-3:

High Line Park atıl kalmış bir altyapının yeniden değerlendirilmesi ve kent yaşamına katılması açısından, (infrustucture as landscape) neredeyse ilk örneklerden olması açısından önemli bir proje. Ayrıca kent belleği bilincini oluşturması açısından bakarsak; projede, hafıza hem korunuyor hem yorumlanıyor. Bu hem yapısal elemanlarla, hem de bitkisel elemanlarla sağlanıyor. Tabii ki bu tarz projelerin görünür yüzünün arkasındaki karar mekanizmasının da payını da unutmamak gerekir.

Görüşmeci-4 parkın açıldıktan sonraki kullanım yoğunluğundaki artışa dikkat çekmiştir. Bu başarıyı yakalamasındaki sebeplerden biri olarak tasarımdaki bitkisel alan ve yapısal peyzaj oranı arasındaki dengeye bağladığını ifade etmiştir. Görüşmeci-5'de yumuşak ve sert zemin arasındaki bu akışkan geçişin kullanıcıya High Line'dan sadece geçip gitmek değil, burada zaman geçirerek şehri ve doğayı deneyimlemesi için bir fırsat verdiğini belirtmiştir. Ayrıca demiryolu viyadüğünün altındaki durumunda kentsel mekanda farklı bir deneyim yarattığını eklemiştir.

Görüşmeci-6 High Line projesinin gerçekleşmesinin mümkün hale gelmesini, demiryolunun kamusal kullanıma açılması kararına bağlamaktadır ve tasarım açısından çok güçlü yanları olduğunu da belirterek:

Tasarımın güçlü yanlarının başında, yapılar arasında zaman zaman sıkışan, zaman zaman daralan, zaman zaman genişleyen, zaman zaman denize açılan, zaman zaman araç yollarıyla özel ilişkiler kuran bu bağlama yönelik tikel (kısmi) cevaplar üretmesi geliyor.

Görüşmeci 9, her üç projenin de yaşam kalitesini arttırmaları açısından ön plana çıktığını söylemiştir. Ayrıca, High Line'nın artık günümüzde bir soylulaştırma projesine dönüşmesinin (gentrification) eleştirilmesiyle ön plana çıktıığını belirtmiştir.

4.2.3 Bu projelerin ortak özellikleri (varsa) hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Görüşülen dokuz görüşmeciden beşi projelerin kentte atıl ya da işlevini kaybetmiş alanların, farklı yöntemlerle de olsa kente yeniden kazandırılma amaçlarıyla geliştirilmiş olmaları açısıdan birbirlerine benzediklerini belirtmişlerdir. Görüşmeci-3 ise bu benzerliklere iki madde daha eklemiştir:

Projelerin her biri altyapıyla (infrustructural) ilişkili olarak üretilen projelerdir, diğer bir ortak özellikleri ise kentin kompleks dinamiklerini proje sürecine dahil etmeleridir.

Görüşmeci-2 ise dönüşüm proje olmalarına ek olarak şunları söylemiştir:

Projelerde zaman, süreç tasarımı yapılması, doğanın kendi kendini yenilemesine fırsat vermek, programda esneklik olması, programın net birşekilde tanımlanmıyor olması ve projelerin zaman içerisinde kullanıcı davranışıyla kendini buluyor olması ve olgunlaşması açılarından projelerin benzer yönleri bulunmakta. Bu saydığım unsurlardan dolayı, projelerin peyzaj şehirciliği yaklaşımıyla anıldığını birçok kaynakta okumuştum. Bu yüzden peyzaj şehirciliğini de bu kesişim kümesine ekleyebilirim. Bunların dışında projelerin hepsi de, bulundukları çevreye prestij kazandıran projeler olarak nitelendirilmektedir. Çöküntü alanlarından, emlak piyasalarını hareketlerinden yerleşimler yaratılmıştır bu işlerle..

Görüşmeci-9, her üçünün de dönüşüm projeleri olmalarına ek olarak üç projenin de kente ekolojik bir değer kattığını belirtmiştir. Görüşmeci-1, hem Parc de la

Villette'nin hem de High Line'ın yarışma ile elde edilmesinin ortak yönlere eklenebileceğine dikkat çekmiştir ve projelerin dönüşümlerine dair şunları anlatmıştır:

Projeler kendi potansiyelleriyle, ordaki malzemelerle ve çevresiyle birlikte dönüşen projelerdir. Her ikisinde de (Parc de la Villette ve High Line) kent halkı için kullanımlar birlikteliğine dair çözümler üretilmiştir.

Görüşmeci-8 ise her bir projenin dönüşüm projesi olmasını yinelemiştir ve ek olarak şunları söylemiştir:

Ancak her üç proje de, özellikle bir önceki soruda belirtilen özelleşmiş niteliklerine rağmen "kullanıcı odaklı" tasarlanmış ve bulundukları çevre içerisindeki mekânsal kaliteyi arttırıcı etki göstermiştir. Doğal peyzaj unsurlarının (su, bitkilendirme, doğal malzemeler vb.) dengeli kullanımı her üç projede de dikkat çekicidir.

Öte yandan üç görüşmeci (Görüşmeci 4, 5 ve 6) bu projelerin birbirinden farklı niteliklerde olduklarını belirtmişlerdir. Görüşmeci-6 soruyu şu şekilde cevaplandırmıştır:

Parc de la Villette ve High Line projelerinin her ikisi de atıl endüstriyel mirasa sahip kentsel alanların rekreasyon temelli bir tasarım anlayışıyla yeniden kullanımı üzerine kurulu. Bunun dışında müşterek özelliklerinden çok farklılıkları ön plana çıkıyor.

Görüşmeci-5, projelerin mimari ya da peyzaj bağlamında bir ortak özelliklerinin olduğunu düşünmediğini belirterek, tek ortak özelliklerinin kullanıcıya sundukları aktivite olanaklarının olduğunu söylemiştir. Ölçek anlamındaki farklılıklarından ötürü projelerin kıyaslanmasının doğru olmayacağını ifade etmiştir.

Görüşmeci-4:

İlk bakışta hepsinin son ürün olarak birer kent parkı niteliğinde işlermiş gibi görünseler dahi işlevler, oluşum biçimleri ve yere özgü geliştirilmiş çözümleri bazında projelerin ortak özellikleri olduğunu düşünmüyorum.

Görüşmeci-7:

Kamusal alanların arttılmasıyla kentin değerini arttıran projeler olmaları ve peyzaj alanlarının bildiğimiz katı tanımlı alanlardan ibaret olmadığının bir ispatı niteliğinde olmaları açısından projelerin ortak yönleri bulunmaktadır.

4.2.4 Projelerin Peyzaj Şehirciliği kuramıyla ilişkilendirildiğini söylersek, görüşlerinizi belirtir misiniz?

Yöneltilen bu soru, peyzaj şehirciliği kuramının kaynaklarca yer verilen tanımlarının farklılıklarından ya da daha önce peyzaj şehirciliği kuramıyla hiç karşılaşmamış görüşmecilerin bu kuramı yorumlama biçimlerinin çeşitliliği sebepleriyle, görüşmeciler arasında uzlaşmanın diğer sorulara kıyasla en az sağlandığı soru olmuştur.

Görüşmeci-1:

Bu tarz projeler üretilip, hayata geçirildikten sonra, çevresiyle olan ilişkisi sınanmaya başlıyor. Hepsi içinde, kullanıcıların taleplerine uzun vadede cevap verebildikleri için başarılı diyebileceğim projeler. Kendi içinde başlayıp ve biten mekan tariflerinden ziyade üst ölçekte kentle olan ilişkisiyle de ön plana çıkması kentsel peyzaj niteliğine uymakta. Peyzaj, kent içinde duvarlarla çevrilmiş mekan kavramından çıkarak, kentin içine yayılan, çevresindeki kullanıcıların hareketleriyle değişip dönüşen, sadece kullanıcılarla da değil plantasyon, hava, yol, doğa, iklimi de mekana hapsetmeden kente süzülen yayılan sızan yaklaşımların olması bu alanların daha çok kullanılmasını sağlıyor. Bu yaklaşımlarla üretilmiş projeler,kent içindeki peyzaj alanlarının birbiriyle ilişki kurmaya başlamasına da vesile oluyor. Peyzaj şehirciliği, bütün bu bilgi paketinin aktarılması için geliştirilmiş bir tabir ise şayet, net bir diyalog sağlamak adına güzel bir üst başlık. Fakat bu projelerin hepsini nihayetinde birer peyzaj projesi olarak gördüğüm için, bu kuramın bir ayrışma ve sınırlandırma duygusu yarattığını düşünüyorum. Peyzajın anlamını genişletmeye çalışırken acaba daraltıyor mu sorusunu akla getiriyor.

Görüşmeci-2:

Şehirciliği yönlendiren bir peyzaj yaklaşımı, üç proje de mevcut bu açıdan ben de ilişkili görüyorum fakat görece yeni bir yaklaşım olduğundan mutlak bir doğru içerip içermediğini ancak gelecek gösterecek. Örneğin Fresh Kills Park'ın 30 yıllık süreç tasarımının belki 15 yılını geride bırakmışızdır diğer onbeş yılda neler olacağını bilemeyiz. Kuramların, akımların tasarımları zenginleştirdiğini düşünüyorum bu anlamda New Urbanism gibi katı prensipler ve basmakalıp sunulan proje örnekleri yerine kavramsal ve zihin açıcı bir şehircilik yaklaşımı olarak peyzaj şehirciliğini

muğlaklığına rağmen ve gerçekten çözüm üretip üretmemesine bakmaksızın değerli görüyorum.

Görüşmeci-3:

Şehir planlama anlamında peyzajın araç olarak kullanılmasının ilk örneği olduğu için Parc de la Villette'in kuramın ortaya çıkmasında feyz alınan bir proje olduğunu biliyordum. Peyzajın bütün süreç ve dinamikleriyle (Fresh Kills'de olduğu gibi) birarada üstüste düşünülmesi, projeleri bu başlık altında toplasa da kuramla ilk karşılaştığım 2008 lerde zaten bir peyzaj projesinin içermesi gereken özellikleri neden böyle farklı bir başlıkla ele alındığı konusu bende soru işaretleri yaratmaktaydı. Fakat günümüz peyzaj projelerine baktığımızda, bu tarz projelerin artık yaygın olarak üretilmesinin sebebi bu fikirlerin tohumlarının ozamandan atılmasıymış meğer diyorum. Yani olması gerekenin aslında ozamanlar olmadığını, ancak zaman içerisinde ve bu tarz akımların (birikimli ve tartışmalı ilerleyişi, New Urbanism vs.) sayesinde olgunlaşıp peyzaj projelerinde yer edindiğini anlıyorum. Öte yandan, Alex Wall 1996'da, James Corner'ın Recovering Landscape kitabında, peyzajı altyapı ve üstyapı sistemlerini de içerisine dahil eden çok aktif, etkin, dinamik ve bütün aktiviteleri organize eden bir yüzey olarak tanımlıyor. Zaten peyzajın tanımı 90'lı yıllarda bu şekilde evrilmeye başlarken landscape urbanism'in bundan farkı nedir gibi bir soru da oluşuyor haliyle. Peyzaj mimarlığının bu yeni tanımıyla kente de baktığında bunu yapabilirsin. Peyzaj Şehirciliğinin tanımlarındaki farklılıklardan ötürü, Ian Mcharg'ın 'şehirleri peyzaj mimarları kurtaracak' gibi bir söylemi desteklediğini düşündüğümüzde de bunu nasıl yaptığını sorgulamamız gerekiyor. Burada kentsel tasarımda peyzaj mimarlığını odağa alarak bu sözü destekliyorsa bunu doğru buluyorum ama şehirciler peyzaj gözlüğüyle kente yaklaşmalı gibi bir yaklaşımı varsa bunu tehlikeli buluyorum.

Görüşmeci-4:

Peyzaj şehirciliğinin üzerinde durduğu temel konu eğer bir kent parçasına müdalede bulunduktan sonra alanı kendi ekosistemiyle hareket etmesine imkan vermekse, burada benim görüşüm heryerin tasarlanmasında kendine özgü çözümlerin üretilmesinin gerekli olduğudur. Bu yaklaşımın bu üç örnekte çalıştığı söylenebilir ama başka bir yerde bu yaklaşım çalışmayabilir. Dolayısıyla genellemelerden kaçınmak gerekir, her proje gerektiği şekilde analiz edilip kurgulanmalıdır. Yine de

baktığımda benim anladığım peyzaj şehirciliği kuramıyla en çok örtüşen örnek Freshkills Park'tır. Özellikle belki de mimar olduğumdan, Parc de la Villette'i daha çok dekonstrüktivizm ile bağdaştırıyorum, High Line'da her ne kadar bitkisel peyzaj ön planda tutulmuş olsa da, bana göre beton bir zemin üzerinde ekolojiden bahsetmek pek mümkün değildir.

Görüşmeci-5:

High Line projesi,kent dokusu içerisinde tasarlanmış bir yolu ve o yolla ilişkilendirilmiş yeşil bir aksı tarifliyor.1/5000 ölçekte de bunu görebiliriz. Bu anlamda şehir ölçeğinden kaynaklı olarak peyzaj şehirciliği ile büyük bir ilişkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Parc de la Vilette yine ölçek anlamında peyzajı büyük oranda içermesiyle peyzaj şehirciliği ile ilişkilendirilebilir. Fresh Kills'de ise, doğayı bir yapısal bir döngü olarak ele alıp müdahale edilmesi açısından peyzaj şehirciliği ile ilişkilendirilebilir. Yine de aralarında hiyerarşik bir sıralama yapmak gerekirse landscape urbanismin ana araştırma konusu olması gereken alanı içerdiğini düşündüğümden Fresh Kills'i ilk sıraya alırım, High Line'nin kenti değiştirme gücünden dolayı ikinci sıraya alırım, Parc de Lavilette'i ise çok güçlü bir mimari etkisi olduğundan son sıraya alırım. Yine de her üç projede Landscape urbanismin farklı kategorilerini tariflemesi açısından, güzel üç örnek.

Akademisyen kimlikli Görüşmeci-6'nın soruya verdiği yanıtı çarpıcı bir soruyla nihayetlenmiştir:

Peyzaj şehirciliği kuramının, kentsel çevre ve doğal çevre arasında bir karşıtlık aramak yerine bir süreklilik tahayyül etmek gerektiği üzerine kurulu ortak bir başlangıçları var. Parc de la Vilette ve High Line bu doğa-kültür sürekliliği perspektifinden bakıldığında anlamlı örnekler olarak sunulabilir; fakat her iki projenin endüstriyel alanların ikinci bir müdahaleyle dönüştürülerek bu sürekliliğe yaklaştırıldığı düşünülürse, ortaya şöyle bir soru çıkıyor: Doğa-kültür sürekliliğine yönelik bir tasarım yapabilmek için, illa ki önce endüstriyel bir bölgenin atıl kalması mı beklenecek?

Görüşmeci-7:

Peyzaj şehirciliğini; kentin kamusal alan niteliğinde kuvvetli olan omurgalarında, belki kullanım değişikliği gerektiren, peyzaj niteliği ile yeniden kazandırılması gereken bu alanlara şehirsel ölçekte baskın ve şehirciliğin kendisinde çok köklü bir

değişiklik getirebilecek bir yaklaşım olarak görüyorum. Halbuki genelde Türkiye'de ve bence dünyada da şehir planlama bazında, peyzaj alanlarının katı ve tanımlı bir içeriği vardır. Sınırları belli, rekreasyon nitelikleri belli (hayvanat bahçesi, bölge parkı, mahalle parkı gibi) peyzaj alanları tanımlanır ve belediye ihale eder ve proje bu şekilde gerçekleşir. Ama gösterdiğiniz örnekleri incelediğimizde bildiğimizin dışında bir anlayışla gerçekleşen bir peyzaj müdahalesi var kente. Hiçbirine bir bölge parkı diyemeyiz, bütün bu projelerin planını çizsem üzerine hangi lejandı koyacağımı bilemem. Üç proje de de; peyzaj, şehircilik, kentsel tasarım bildiğimiz anlamlarıyla ortaya konmamış. Belki sadece Fresh Kills için tabiat varlığı korunacak alan denebilir. Kentsel tasarımın kendisinin kuram üretmek, bilgi üretmek anlamında sınırlı kaldığını düşünüyorum. Çünkü kentsel tasarım kendi pratiğini alana özgü dinamiklerle tanımlamak zorunda. Bu projelerin aslında başarılarının altında, alanın kendi niteliğini kaybetmeden yeniden yaratmak gibi bir gayret olduğunu görüyorum. Bu yüzden kentsel tasarımda başka türlü kuramsal arayışların olması gerektiğini düşünüyorum. Yaygın kentsel tasarım bilgisinin bu tip projeler üretemeyeceğini düşünüyorum. Bu yüzden peyzaj şehirciliği gibi yenilikçi çabaların anlamlı olduğu görüşündeyim.

Görüşmeci-8 ise peyzaj şehirciliği yaklaşımının bu projelerle ilişkili olduğuna ve yaklaşımın değerli olduğunu savunmaktadır:

…özellikle işlevini yitirmiş sanayi alanları, depolama alanları, toplu taşıma ve transfer alanları, dolgu alanları gibi büyük ölçekli kentsel alanların yeşil alan olarak yeniden değerlendirilmesi, bu bağlamda "yeşil" unsurların tekrardan dominant bir değer kazanması günümüz tasarım yaklaşımlarında öncelik kazanmaktadır. Bu bağlamda da, örnek gösterilen üç proje hem kendi içinde bir yeşil sistem – peyzaj ve kullanım dengesi oluşturmakta, hem de peyzaj şehirciliği yaklaşımı ile tüm kentsel açık alan sisteminin bütüncül anlamda yeniden organize edilebilirliği adına tetikleyici unsur olmaktadır.

Görüşmeci-9:

Peyzaj şehirciliğini, kentin gelişimiyle, dönüşümüyle, yeniden işlevlendirmeyle ve yaşam kalitesiyle ilişkilendiriyorum. Peyzaj tasarımı ve kentsel tasarımı birarada gören bir uygulama alanı gibi görünüyor. Bu projeleri incelediğimde, sadece bir peyzaj ya da çevre tasarımı yapılmadığını, bunu yaparken kente kısa ve uzun vadede

nasıl bir katkı sağlandığının ön planda tutulduğu bir gerçek. Kentin geçmişten gelen izlerini günümüzde nasıl dönüştürebileceği sorguluyor ve bunu doğal elemanlardan faydalanarak üretmenin yollarını arıyor. Örneğin High Line artık bir park olsa da, doğrusal hareketin korunması burada tren yolunu halen yaşatmakta. Peyzaj şehirciliğinden anladığım kadarıyla projelerin kuramı yansıttığını düşünüyorum. Projelerin görece yeni kavramlarla ilişkilendirilmesini, hem yeni teoriler üretilmesinin yolunu açması hem de uygulama alanında zenginlik yaratması açısından önemli buluyorum.

4.2.5 Bu projeler ile anılan peyzaj şehirciliği yaklaşımının kentsel tasarım disiplinindeki rolü hakkında görüşleriniz nelerdir?

Görüşmecilerin bir kısmının; bu soruyu, kentsel tasarımın disiplinlerarası niteliği üzerinden açılımlar yaparak yanıt vermeye çalıştığı gözlenmiştir. Peyzaj şehirciliğinin de bu disiplinlerden biri olarak görülüp görülmediği ise yaklaşık olarak her görüşmede dile getirilen bir tartışma başlığı olarak ortaya çıkmıştır ve bu konu görüşmeci fikirlerine göre değişkenlik göstermektedir. Örneğin Görüşmeci-5, kentsel tasarımı ancak bütün disiplinlerin biraraya gelerek bir disiplin olarak varlığını sürdürebileceğini düşündüğünü belirtmiştir. Peyzaj şehirciliğinin ise yakın gelecekte; tıpkı mimarlık, peyzaj mimarlığı ya da şehir plancıları gibi kentsel tasarımın alt disiplinleri arasında artık kendine bir yer bulabileceğini belirtmiştir. Fakat kentsel tasarımda, peyzaj şehircilerine duyulan ihtiyacın olgunlaşması için zamana ve diğer disiplinlerden destek görmesine ihtiyaç duyduğunu düşünmektedir:

Kentsel tasarımı bir disiplinden ziyade bir çok eşpaydaşı (mimar, peyzaj mimarı,şehir plancısı,peyzaj şehircisi) içeren bir platform olarak görüyorum. Bu paydaşlar, kendi disiplinlerinin ilkeleri bağlamında önlerine verilen boş kanvası işlerler. Doluluk boşluk oranları da alınan prensip kararlarla çıkar. Kentsel boşlukların peyzajla işlevlendirilmesi, bütün bu paydaşların ortak kararlarıyla ortaya çıkmasından sonra peyzaj şehircileri kentsel tasarım platformunda sahneye çıkar. Peyzaj şehirciliğinin disiplin anlamında üstüne düşen görevini ölçek dolayısıyla peyzaj mimarlığından farklı görüyorum. Daha üst ölçek kararları alıyor, daha uzun yaşamsal döngüleri düşünüyor. Bana göre, peyzaj mimarının görevi bundan sonra başlıyor, peyzaj mimarları, tıpkı mimar gibi kentte verilen alanlar üzerinden daha küçük ölçekte tasarımlar yapmalıdırlar.

Görüşmeci-1, projelerin gerçekleştiği alana yani ‘o yere’ özgü olarak üretilmesi gerektiğini ve genel anlamda mimarın iyi bir yorumcu olması gerektiğini vurgulamıştır. Görüşmeci, bulunulan yere özgü geliştirilen bütün projelerde peyzaj şehirciliği yaklaşımının kullanışlı olma durumunu tartışmaya açmıştır.

Kentsel tasarımı bir disiplinden çok, bir çok disiplinin (şehirci,mimar ve peyzaj mimarlarının) ortak çalışma alanı olarak görüyorum. Peyzaj şehirciliği, peyzajın bahçeden ibaret olmadığını, kentle olan ilişkisinin de aktarılması adına güzel bir yaklaşım. Ama yine de olması gereken bir tasarım anlayışına farklı bir isim ya da etiket vermek ne kadar doğru bilemiyorum. Kentsel peyzaj projesinde zaten sınırların kaldırılması, etrafındaki kullanımların gözününde bulundurulması gerekiyor; açık, geçirgen, etrafıyla ilişki kuran alanlar üretilmesi bir zorunluluk. Böyleyken kentsel tasarım bünyesindeki disiplinlerden yalnızca birinin ön plana çıkması ya da bu disiplinlerin yarıştırılması gibi bir durum bence kabul edilemez.

Görüşmeci-2:

Peyzaj şehirciliğinin içeriğinde yeralan; kentte birbirinden kopuk ve artık kullanılmayan alanları, peyzajla değerlendirip tekrar kente katması, ısı adalarının oluşması, kentin içine yeşilin sızması, peyzajı kenti birarada tutan bir ağ gibi kullanmak, kente katkı sağlayabilecek yaklaşımlar. Fakat buna karşın özellikle Türkiye’de kamusal alanlardaki peyzaj anlayışında hemen olsun bitsin anlayışı vardır-‘ burası birden yeşillensin en büyük ağaçlar satın alınsın.’vb. Ekonomik ve politik düşünüldüğü için biran evvel işlerin karşılığının alınması gibi bir gereklilik var. Bu yüzden peyzajın kendi kendini yenileyebilir ve dönüştürülebilir olması pratikte çok kullanılır birşey olmuyor. İktidarlar yapılan işlerin sonuçlarını çok çabuk görmek istiyorlar. Dolayısıyla Freshkills’in bu kadar uzun bir süreçte gerçekleşmesi, işvereni tatmin etmiyor. Bu açıdan, pratikte karşılığı sınırlı düzeyde kalmaya mahkum gibi görünse de akademik ortamlarda heyecan yaratan bir yaklaşım. Fikir ve teori üretilmesi anlamında rolü büyük. Yine uygulamaya dönersek, dönüştürdüğü yeri elitistleştirme, çevresindeki emlak piyasasını değerini yükselterek, sadece belli bir kesimin yaşayacağı bir yer tasarlanması gibi tehlikeleri de var gibi. Mesela High Line’ın bu açıdan eleştirildiğini ve bölgedeki evlerin High Line’ın popülerliği üzerinden pazarlandığını okumuştum. Bir açıdan tırnak içinde ‘sürec’e bağlı olarak peyzaj şehirciliğinin bir reklam malzemesi bile olabilme potansiyeli var. Yine de şehircilik anlamında şimdiye kadar pek çok yaklaşımın denendiğini

varsayarsak peyzajın domine ettiği bir şehircilik anlayışıyla kentsel tasarım yapılmasını da denenmeye değer görüyorum.

Görüşmeci 3:

Kentsel tasarım, tek bir mesleğin hegemonyası altında olmaması gereken, üç meslek disiplinin de ortak çalışığı bir disiplindir. Peyzaj şehirciliğinin ilkelerinin gözönünde bulundurulmasıyla yapılan bir kentsel tasarım; kenti (eskiden olduğu gibi) şehircilik ve mimarlık hegomonyasından kurtararak, peyzajı odağa alan bir çevre haline gelmesine yardımcı olmuş olabilir. Aslında bu projelerin başarılı olup olmamasının bir önemi yok, altlarındaki felsefe çok daha kritik. Altlarındaki felsefe hala yaşıyor bugün bir çok kentsel tasarım projesinde halen daha esneklik, muğlaklık, program değişikliği, event vs. konuşuluyor. Dolayısıyla peyzaj şehirciliğinin bunları öngörmüş olması, bu sonuç ürünlerden ziyade kentsel tasarıma bir altlık oluşturması adına önemli. Peyzaj şehirciliğinin tanımlarındaki değişkenliği ve algılanması güç prensiplerine rağmen, kente bakışı değiştirme anlamında olumlu sonuçları olduğunu düşünüyorum. Ama kentsel uygulama alanına baktığımızda peyzaj şehirciliğinin kentsel tasarımın tam olarak neresinde kendine yer edindiğini veya edineceğini tahmin edemiyorum. Daha doğrusu peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve mimarlık gibi disiplinlere peyzaj şehirciliği gibi bir disiplinin ekleneceğini öngöremiyorum. Ancak bu üç disiplin altyapısından gelen kişilerin, ne ölçekte işlerle çalıştığına bağlı olarak yeteneklerinin evrilelerek, kentsel tasarımda peyzaj odaklı yaklaşımlar içinde projeler üretebileceği kanaatindeyim.

Görüşmeci-4:

Peyzaj şehirciliğini kent ölçeğinde ekolojik misyonları üstlenen bir yaklaşım olarak görüyorum. Kentte artık işlevini kaybetmiş alanların peyzajla dönüştürülmesi, konu doğa ile ilgili olduğundan herkesin üzerinde kolay uzlaştığı bir mesele gibi gözükse de, aslında kent içerisinde bu tarz projelerin üretilmesi ve gerçekleşmesi çok da kolay değildir. Bu yüzden hem akademik anlamda hem de uygulama alanında şehrin peyzajının evrilmesi için, kent aktörlerini provoke eden bir tavrı varsa şayet, peyzaj şehirciliğinin kentsel tasarım alanında faydalı olacağını düşünüyorum.

Görüşmeci-9, kentsel tasarımın disiplinlerarası hatta disiplinler aşırı bir durumda olduğunu belirtmiştir ve *"Kentsel tasarımı bir uygulama alanı gibi algıladığım için,*

peyzaj şehirciliği de bunun içerisinde daha bütüncül bir bakış açısını sunabilecek disiplinlerarası yaklaşım olarak değerlendirilebilir" demiştir.

Görüşmeci-6, Waldheim ve Mostafavi örnekleri üzerinden karşılaştığını ilettiği peyzaj şehirciliği kuramına dair bir problem tespitinde bulunmuştur:

Birçok disiplin gibi, karşılarındaki doğa-kültür gerilimini mimarlık ve peyzaj mimarlığı alanlarının fazla içinden okuyorlar. Bu problem oysaki en başta felsefi bir problem, bu problemle yüzleşmek için, Rönesans'tan bu yana bir mimarlık ve peyzaj mimarlığı çerçevesi çizmeniz, ya da güncel projeleri tartışmanız yeterli olmaz. Lucretius ve Epikuros'un bu problemle kutsal olan ve dünyevi olanı ayırarak nasıl yüzleştiler, oradan bazı ipuçları toplamak gerek; Descartes doğa ve kültürü nasıl tanrısal bir kutsallık yerine, insan zihninin aşkınlığı üzerinden yeniden ikiye yardı, ve Spinoza buna karşıt olarak doğa-kültür sürekliliğinin en güçlü argümanlarından birini geliştirdi, bunlarla ilişkilenmek gerek; Descartes-Hegel-Kant'tan oluşma idealist çizgiyi tersyüz ettiğini iddia eden Marksist literatür içinde dahi ekoloji ve doğal çevre konusunun nasıl ve neden uzun bir süre görmezden gelindiğiyle yüzleşmek gerek; yakın dönemde derin ekoloji ve Gaia kuramı diye ortaya çıkan düşünsel güzergahların, doğa-kültür sürekliliğini olumlamak adına, nasıl nostaljik tuzaklara düştüğüyle ilgilenmek ve yeni Doğa Ana hayalleri ve kayıp cennet anlatı üretmeden, nasıl bu süreklilik varlık ve düşünsel düzlemlerde (yani onto-epistemolojik bir kurulumla bir arada) kavramlaştırılabilir, bunlara eğilmek gerek. Bu problemi dar bir bakış açısıyla mimarlığın ve peyzaj mimarlığının problemi olarak algılamayı sürdürürsek, bu problemin çok-boyutlu gerçekliğinin ve hatta varoluşsal gerilim alanının hakkını vermemiz pek mümkün gözükmüyor.

Görüşmeci 7:

Peyzaj şehirciliğinin, kentsel tasarımda, peyzajın ve şehrin yeniden tanımlanmasına olanak sağlayacağını düşünüyorum. Bir imar planı yaparken peyzajla ilgili belirli ölçekler ve belli kullanımlar vardır. Bu projelere baktığımızda hiçbirinin bu genel geçer çerçevede ele alınmadığını görüyoruz. Bu demektir ki kent için, yeni peyzaj alanları ve nitelikleri tanımlamak durumundayız ya da tanımlamak durumunda değiliz serbest bırakmak zorundayız. Kent için üretilen bildiğimiz bölge parkı ya da hayvanat bahçesi gibi peyzaj projelerinin yanı sıra her bir şehrin kendi açık ve kamusal alanlarının gerektirdiği, sadece orayla anılan türler üretip farklı peyzaj

alanları kazanmanın yolları aranıyor peyzaj şehirciliği ile. Ayrıca her yerin eminim su sistemi, toprak niteliği farklıdır ve farklı çözümler gerektirir. Bunu da gözönünde bulunduruyor peyzaj şehirciliği. Bu açıdan kentsel tasarımda yaygın şablon fikirlerin üretilmemesine olanak sağlayabilir bu tartışma. Türkiye gibi kamusal alanı, açık alanı sınırlı kentlerde yaşıyorsak, bu tip yerleri kamusal alan niteliği kazandıracak, peyzajla kimliği yeniden kurulacak ve doğaya kazandırılacak bu tip alanlara da ihiyacımız var. Bu tip kazanımlara fırsat vermek zorundayız. Kentsel tasarımın bu tip yaratıcı çözümlere ihtiyacının olduğunu düşünüyorum.

Görüşmeci-8 günümüz kentsel tasarım uygulamalarında genellikle peyzaj-mimari-şehir üçgeninin ağırlık merkezinin mimari ya da şehircilik ölçeklerinde vurgulanmasından yakınarak:

Küresel dünyada doğal çevre ve yaşam, sürdürülebilirlik ve ekolojik denge gibi "hassas" konuların öneminin arttığı düşünüldüğünde; yoğun kentsel alanlarda "imkânsız" gözüyle bakılan "doğa odaklı tasarım" bu yaklaşım sayesinde (henüz sınırlı da olsa) hayat bulabilmektedir. Kuramın ana felsefesi "yitirilen doğal koşullara mümkün mertebede geri dönmek ve bu doğrultuda kentleri yeniden organize etmek" olarak düşünülebilir. Kentsel tasarım gibi önemli bir aracın bu felsefeye hizmet eder şekilde kullanılması ve yönlendirilmesi; esnek (ihtiyaçlara göre şekillenen), kaliteli, estetik, ferah ve kullanıcı memnuniyeti yüksek çevrelerin oluşmasına fırsat sunacak ve bu sayede "doğaya özlem" ciddi derecede azalacaktır"

4.3 Yanıtların Değerlendirilmesi

Mülakatlarda alınan yanıtların değerlendirilmesi sürecinde ortak paydada buluşulan veya sık tekrarlanan ya da istisnai görüşlerde ortaya çıkan farklı anahtar kavramların, peyzaj şehirciliğinin kentsel tasarım meslek insalarınca algılanan boyutuyla ne kadar örtüştüğü veya örtüşmediği Çizelge 4.1'de ortaya konmuştur.

Projelerin öne çıkan özelliklerinde sık rastlanan kavramlar; proje bazında değişkenlik göstermektedir. Bu kavramlar; 'esneklik, çok işlevlilik, çok katmanlılık, geçiş, açık uçluluk doğa, ekoloji, süreç tasarımı, büyük ölçeklilik, katılımcılık, soylulaştırma, deneyim, tasarım, altyapı, serbest dolaşım, seyir imkanı' dır. Peyzajın araç olarak kullanımını yalnızca bir peyzaj mimarı belirtmiştir. Yalnızca iki mimar, Parc de la Villette'in mimari katmanlarıyla öne çıktığını savunmuştur. Freshkills'in yaşam

kalitesini iyileştirmesi ve High Line akışkanlık, kamusalık ve kent belleği ile ilişkilendirilmesi nadir rastlanmış görüşlerdendir.

Çöküntü alanlarının dönüşümü, altyapı ilişkisinin kurulması, süreç temelli olması, peyzajın esneklik sunması, ekolojik yaklaşımlar içermesi, endüstriyel miras alanların yeniden kullanımı', projelerin ortak özellikleri sorulduğunda en sık rastlanan yanıtlar arasındadır. Bunun yanısıra projeler arasında ölçek farklılıkları bulunması, peyzaj şehirciliği yaklaşımını yansıtmaları, prestij projeleri olmaları, kullanıcı odaklı olmaları ve ortak özellik içermemeleri görüşleri istisnai rastlanmış görüşler arasındadır. Projelerin peyzaj şehirciliği ile ilişkilendirilmesi konusunda görüşmecilerin sık tekrarladıkları anahtar kavramlara rastlanmamıştır. Fakat çoğunlukla bu ilişkilendirmenin hem olumlu olumsuz yanları olduğu tekrarlanmıştır.

Çizelge 4.1 : Verilen yanıtlarda sık tekrarlanan ve istisnai görüşlerin tablosu

	Sık Tekrarlanan Görüşler	**İstisnai Görüşler**
1	Parc de la Villette, High Line	Freshkills (yalnızca p.m / ş.p, m.)
2	P. Villette**:** esneklik, çok işlevlilik, çok katmanlılık, geçiş, açık uçluluk Freshkills: doğa, ekoloji, süreç tasarımı, büyük ölçeklilik High Line: katılımcılık, soylulaştırma, deneyim, tasarım, altyapı, serbest dolaşım, seyir imkanı	P. Villette: peyzajın araç olarak kullanımı, mimari katmanlar Freshkills: yaşam kalitesi High Line: akışkanlık, kamusallık, kent belleği
3	Çöküntü alanlarının dönüşümü, Altyapı ilişkisinin kurulması, Süreç temelli olması, Peyzajın esneklik sunması, Ekolojik yaklaşımları içermesi, Endüstriyel miras alanların yeniden kullanımı	Ölçek farklılığı, Peyzaj şehirciliği, Prestij projeleri, Kullanıcı odaklı, Ortak özellik bulunmaması
4	Bu uygulamaların kuramla ilişkilendirilmesinin hem olumlu, Hem olumsuz yönlerinin olması	Yalnızca endüstriyel alanların atıl kalmasından sonra devreye girmesi
5	Kentsel tasarımda yenilikçi ve bütüncül bakış açıları üretmesi, Peyzajla kente yeni bir kimlik kazandırması, Kenti doğaya kazandırmas, Peyzaj şehirciliğinin kente özgü çözümler üretebilirliğinin sorgulanması, Disiplinlerarası niteliği tartşması, Uygulama yönteminde ekonomik politik faktörlerin rolünü gözardı etmesi	Kent peyzajının evrilmesi için kent aktörlerini provoke etmesi, Başlı başına bir disiplin olup olamayacağı öngörüsü, Felsefi anlamda doğa-kültür sürekliliğine değinmemesi

Gösterilen projeler ile anılan peyzaj şehirciliği yaklaşımının kentsel tasarım disiplinindeki rolüne olumlu katkıları olabileceğini belirtmişlerdir. Kentsel tasarımda yenilikçi ve bütüncül bakış açıları üretmek, peyzajla kente yeni bir kimlik kazandırmak, kenti doğaya kazandırmak sık tekrarlanan ve olumlu katkıları olan temalardandır. Peyzaj şehirciliğinin kente özgü çözümler üretebilirliği, disiplinlerarası niteliği, uygulama yönteminde ekonomik ve politik faktörleri gözetmesinin sorgulanması açılarından ortak eleştiriler almıştır.

Kent peyzajının evrilmesi için kent aktörlerini provoke etmek, başlı başına bir disiplin olup olamayacağı öngörüsü, felsefi anlamda doğa-kültür sürekliliğine değinmeme gibi öznel görüşler elde edilmiştir.

Çoğunlukla tekrar eden anahtar kavramlara baktığımızda, her bir kavramın peyzaj şehirciliğinin farklı yönlerine işaret ettiği söylenebilmektedir. Farklı projelerde farklı anahtar kavramların ortaya çıkması peyzaj şehirciliğinin tek bir tanımı olmamasını açıklar niteliktedir.

İstisnai görüşlerin ise peyzaj şehirciliği tanım ve içerikleriyle çoğunlukla örtüşmediğini ve tartışma zeminine çekilen peyzaj şehirciliği yaklaşımının daha önceki bölümlerde bahsedildiği gibi eleştirel boyutuna, uygulama projeleri üzerinden gerçekleşen nitel mülakatlarda, uygulamacı ve akademisyen kökenli kentsel tasarımcıların da kısmen katıldıkları anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Peyzaj şehirciliği kuramının araştırma ve eğitim alanındaki kabul edilen varlığıyla, disiplinlerarası ortak bir alan oluşturmak yerine ölçeklerarası peyzaj ve şehircilik pratiklerini ayırmadan bütünleştiren, ekolojik tabanlı tasarım alternatiflerine olanak tanıyan bir uygulama alanı olarak görülmektedir. Ancak kuramın felsefi altyapı anlatısı olan doğa ile özdeşlik, esneklik, belirsizlik, açıkuçluluk, çok katmanlılık gibi öne çıkan temalarla tasarlanan kentlerin, geleceğin kentsel mekan ihityaçlarına kendiliğinden cevap verebileceği savunulmaktır.

Kuram çerçevesinde en çok ele alınan üç projeden High Line ve Freshkills Park, projelerin ortaya konmasının başlangıç aşamasından itibaren zaten bu yaklaşımla tasarlanmış ve uygulanmış projelerdir. Parc de la Villete ise uygulandıktan sonra kendi nitelikleri bağlamında Waldheim tarafından peyzaj şehirciliği ile ilişkilendirilmiştir. Kentlerin peyzajın esnekliğinden faydalanılarak, geleceğin getireceği kentsel ihtiyaçlara cevap verebilme potansiyelleri bağlamında, projelerin üçünün de peyzaj şehirciliği ile bağdaştırmak mümkündür. Buna rağmen peyzaj şehirciliği, peyzajın kentsel tasarıma büyük ölçüde dahil edilmesine imkan vermesi adına değerli bir yaklaşım olarak görülse de tanımlarındaki değişkenlik ve kişi ve kurumlara göre kapsamlarındaki farklılıklar açısından eleştiriler alabilmektedir. Örneğin AA Peyzaj Şehirciliği Yüksek Lisans programı çerçevesinde ele alınan projelerle, Waldheim'ın atıfta bulunduğu proje örnekleri arasındaki nicel ve nitel anlamda farklı olma durumu araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Ayrıca, kentlerdeki sürdürülebilir ve ekolojik tabanlı düşüncelerin, yaygın kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı literatüründe çoktandır bulunması, peyzaj şehirciliğinin yeterince özgün bir yaklaşım olmadığı görüşünü doğurabilmiştir. Bunlara ek olarak, peyzaj şehirciliği düşüncesinin, işlevini kaybetmiş kentsel boşlukların yalnızca peyzaja odaklanarak farklı sosyal donatı işlevlerini geri planda tutmasıyla kentlerde insan ihtiyaçlarını gözardı edebildiği yönünde iddialı eleştiriler almaktadır.

Burada ortaya çıkan araştırma sorusu peyzaj şehirciliğinin vadettiği kentsel tasarım çözümlerini uygulama alanında ortaya koyup koyamadığıdır. Kurama yönelik daha

önce yapılan genel kapsamlı eleştirilerin bu soruya yeterince açık bir cevap veremediği saptanmasından ötürü; Parc de la Vilette, High Line ve Freshkills Park gibi sıkça atıfta bulunan uygulama örnekleri üzerinden kapsam daraltırılarak kentsel tasarım uzmanlarının görüşleri alınmıştır.

Mimarlık, şehir planlama ve peyzaj mimarlığı kökenli meslek insanlarıyla yapılan açık uçlu ve yarı yapılandırılmış sorularla donatılmış mülakatlardan elde edilen bulgular; görüşmecilerin farklı veya aynı disiplinlerden gelmelerine bağlı olmaksızın, hem kentsel tasarıma hem de peyzaj şehirciliğine bakış açılarındaki değişkenliğini ortaya koymaktadır. Bu değişkenlikler, peyzaj şehirciliği kuramının kentsel tasarımdaki rolü açısından kuram tartışmalarında önemli bir yer edinmişlerdir. Peyzaj şehirciliği; kimine göre gelecekte kent aktörleri arasında kendine bir yer edinme potansiyeli vaadeden bir disiplin olabilecekken, kimine göre ise yalnızca oraya özgü üretilen ve zaten olması gereken çözümlere verilen bir üst başlıktır. Görüşmecilerin hepsi projeleri başarılı bulmakla birlikte, bu başarının peyzaj şehirciliği yaklaşımından kaynaklandığını belirtmemiştir. Fakat dokuz görüşmeciden altısı şimdiye kadar denenmiş kentsel tasarım yöntem ve araçlarını başarılı bulmadığını belirterek, kentsel tasarıma bir alan açması anlamında peyzaj şehirciliği fikrini değerli görmüşlerdir.

Projelerin hem uygulanma içerikleri, hem de kuramsal altyapıları bağlamında algılanış biçimlerinde de farklılıklara rastlanmıştır. Dokuz görüşmeciden üçünün bu projelerin ortak özellikleri bulunmadığı görüşünde olduğunu gözönünde bulundurursak, projelerin algılanış farkındaki boyut kendini ortaya koymaktadır. Buna rağmen bazı anahtar kelimelerin görüşmecilerce tekrarlandığı tespit edilmiştir. Örnek vermek gerekirse, sürdürülebilirlik, yeniden kullanım (reuse), ekolojik çözümler, tanımsızlık, boşluklar, muğlaklık, katmanlar, follieler, altyapı, bitki örtüsü, dönüşüm, kamusal alanlar, katılımcılık, disiplinlerarası, paydaşlar, açık uçluluk, yer, diyagram, akışkanlık, süreç, endüstriyel alanlar gibi kavramlar görüşmecilerin sıklıkla kullandığı kelimeler arasındadır.

Kuram hakkında ve gösterilen proje görselleri hakkında bilgi verilmeden yapılan mülakatlar, tarafsız açık bir fikir platformu sunmuştur. Bu anlamda çalışmanın faydası, güncel kentsel tasarım yaklaşımlarından peyzaj şehirciliğinin, analitik bir çerçevede tartışılmasına ve değerlendirilmesine olanak sağlamasıdır.

KAYNAKLAR

Allen, S. (2002). "Mat Urbanism: The Thick 2-D" in Sarkis, Hashim (Ed). CASE: LeCorbusier's Venice Hospital and the mat building revival, Munich ; New York : Prestel, s.124.

Almy, D. (2007). Center 14: On Landscape Urbanism. Austin: Center for American Architecture and Design, School of Architecture, the University of Texas at Austin.

A**rchitectural Association.** (2005) Graduate Prospectus of Landscape urbanism, p.74

Buizer, M. (2016). The Politics and Power of Landscape Urbanism, In Beyond ism: the landscape of landscape urbanism. Organised by the research platform FUSE, future Sustainable Environments at the SLU, the Swedish University of Agricultural Science, SLU university, s.62.

Bunster-Ossa, I. (2001). Landscape Urbanism. Washington, D.C.: Urban Land Institute, s.37.

Corner, J. & Hirsch, A. B. (2014). Landscape Imagination, edited by James Corner, and Alison Bick Hirsch, Princeton Architectural Press.

Corner, J. (2003). "Landscape Urbanism" in Mostafavi, Mohsen and Najle, Ciro (Ed). Landscape urbanism: a manual for the machinic landscape. Architectural Association, London, s.58.

Corner, J. (2006). Landscape Urbanism reader, Terrafluxus, p.23

Corner, J. (2006). Terra Fluxus. In Waldheim, C. (ed.) Landscape Urbanism Reader. New York: Princeton Architectural Press.

Corner, J. (2010). Landscape Urbanism at The Architectural Association, Topos Magazine, 70, s.25

Cote, M. (2008). Landscape Urbanism, Fetish?, Department of Landscape Architecture and Regional Planning, Umass – Amherst (Massachusetts Amherst Üniversitesi) from http://umass.academia.edu/MichaelCote/Papers/10739/_Landscape_Urbanism_Fetish_

Creswell, J. W. (2013). Araştırma deseni. Çev. Selçuk Beşir Demir (Ed.). İstanbul: Eğiten Kitap, s.183-198

Czerniak, J., Mostafavi, M., Najle, C., & Wolff, J. (2005). Landscape Urbanism: A Manual for the Machinic Landscape.

Czerniak, J. (2012). The Landscape Urbanism Reader. Chronicle Books, (Ed). Waldheim, Charles, s.108.

Duany, A., & Talen, E. (Eds.). (2013). Landscape urbanism and its discontents: dissimulating the sustainable city. New society publishers.

Durack, R. (2004). "Shrinking Smart: the Promise of Landscape Urbanism".Cleveland Urban Design Collaborative Quarterly 3:3/4

Ellis, C. (2015). Landscape Urbanism and New Urbanism: A View of the Debate, Journal of Urban Design, 20:3, 303-307,

Field Operations. (2006). Draft Master Plan for The City of New York from http://freshkillspark.org/the-park/the-park-plan

Friends of High Line. (2014). High Line Fact Sheet from http://www.nytimes.com/2004/07/11/arts/architecture-elevated visions.html

Gray, C.D. & Jones, M. (2006). From emergence to divergence: modes of landscape urbanism. Diss. Edinburgh College of Art, 2006, s.29.

Geuze, A. (2010). Landscape Urbanism at The Architectural Association, Topos Magazine, 70, s.40

Heins, M. (2015). Finding Common Ground Between New Urbanism and Landscape Urbanism, Journal of Urban Design, 20:3, 293-302,

Hensel, M. (2003). "Ocean North – SurfaceEcologies" in Mostafavi, Mohsen and Najle,Ciro (ed). Landscape urbanism : a manual for the machinic landscape. ArchitecturalAssociation, London, p.111

Incerti, G., Ricchi, D., & Simpson, D. (2007). Diller+ Scofidio (+ Renfro), the Ciliary Function: Works and Projects, 1979-2007, s.198.

Iovine, Julie V. (2004). "Architecture; Elevated Visions." The New York Times. Published July 11,

Koolhaas, R. & Mau, B. (1998) "Small, Medium, Large, Extra-Large Office for Metropolitan Architecture", The Monacelli Press, New York, 921-939

Kullmann, K. (2015). Grounding Landscape Urbanism and New Urbanism, Journal of Urban Design, 20:3, 311-313,

Kvisthöj, C. (2008). Life Forms: Learning from Corner. Nordic Journal of Architectural Research, no. 2, pp. 37-50.

Moore, C. (1991). Mass Spectrometry. In *Encyclopedia of chemical technology* (4th ed.) (Vol 15, pp. 1071-1094). New York, NY: Wiley.

Ozkan , S. (2000). "Çağdaş Dünya Mimarları Dizisi: Bernard Tschumi." Boyut Yayın Grubu, İstanbul p. 30-31

Reed, C. (2010). Landscape Urbanism at The Architectural Association, Topos Magazine, 70, s.90

Spencer, D. (2010). Landscape Urbanism at The Architectural Association, Topos Magazine, 70, s.64

Swedish University of Agricultural Science. (2016). In Beyond ism: the landscape of landscape urbanism. Organised by the research platform FUSE, future Sustainable Environments at the SLU Text, Paris.

Thompson, I.H. (2012). Ten Tenets and Six Questions for Landscape Urbanism, Landscape Research, 37:1, 7-26,

Thorén, K.H. (2016). The Urban Area as Landscape – About What Are We Talking Urbanism. In Beyond ism: the landscape of landscape urbanism. Organised by the research platform FUSE, future Sustainable Environments at the SLU, the Swedish University of Agricultural Science, SLU university, s.82.

Tschumi, B. (1983). Bernard Tschumi Architects, Parc de la Villette Competition

Tschumi, B. (1987). Cinegram folie: le Parc de la Villette. Princeton, NJ: Princeton Architectural Press.

Tschumi, B. (1994). Event-Cities, mıt press, Cambridge, Mass ve Londra

Tschumi, B. (1996). 'Architecture and disjunction' MIT press

Waldheim, C. (2006). The Landscape Urbanism Reader, Princeton Architectural Press, New York, s.11.

Waldheim, C. (2009). Açık Uçlu Kentleşme, XXI Mimarlık Tasarım Mekan. Vol. 76, (s. 12-14).

Waldheim, C. (2016). Landscape as urbanism: A general theory. Princeton University Press, p. 15-58

Url-1 <*http://scenariojournal.com/landscape-urbanism-journal-archive/*>, erişim tarihi 03.05.2017.

Url-2 <*http://www.gsd.harvard.edu/person/charles-waldheim/*>, erişim tarihi 19.04.2017.

Url-3 <*https://aho.no/en/course/7830/8150/UL/2016/*>, erişim tarihi 19.04.2017.

Url-4 <*http://www.arch.cuhk.edu.hk/research/design-research-units/urban-design-landscape-urbanism-udlu-design-research-unit/*>, erişim tarihi 10.04.2017.

Url-5 <*https://www.postgraduatesearch.com/university-ofgreenwich/55342560/postgraduate-course.htm*>, erişim tarihi 10.04.2017.

Url-6 <*https://testing-ground.org/2016/08/03/testing-ground/*>, erişimtarihi 10.04.2017.

Url-7 <*https://issuu.com/aalandscapeurbanism/docs/littoral_negotiations*>, erişim tarihi 10.04.2017.

Url-8 <*http://landscapeurbanism.aaschool.ac.uk/what-is-aalu/*>, erişim tarihi 08.04.2017.

Url-9 <*http://*landscapeurbanism.*aaschool.ac.uk/programme/publications/*>, erişim tarihi 04.05.2017.

Url-10 <*http://ninova.itu.edu.tr/tr/dersler/mimarlik-fakultesi/5691/pem-433e/*>, erişim tarihi 10.04.2017.

Url-11 <*http://fenbilimleri.ankara.edu.tr/tr/anabilim-dallari/katalog/254/peyzaj-mimarligi*>, erişim tarihi 08.04.2017.

Url-12<*https://timstonor.wordpress.com/2010/11/10/landscape-urbanism-new-urbanism-it-shouldn%E2%80%99t-be-so-divisive/*, erişim tarihi 05.03.2017.

Url-13<*http://www.archdaily.com/548021/bernard-tschumi-on-his-education-work-and-writings/541468f8c07a8016d1000052-bernard-tschumi-on-his-education-work-and-writings-image*>, erişim tarihi 08.04.2017.

Url-14 <*https://lavillette.com/en/history/*>, erişim tarihi 04.05.2017.

Url-15 < *http://freshkillspark.org/mission*>, erişim tarihi 04.05.2017.

Url-16 <*http://freshkillspark.org/mission/2015-annual-report*>, erişim tarihi 08.05.2017.

Url-17 <*http://www.thehighline.org/blog/2015/09/18/throwback-thursday-1930s aerial-view*>, erişim tarihi 04.05.2017.

Url-18 <*http://www.fieldoperations.net/project-details/project/highline.html*>, erişim tarihi 04.05.2017.

Url-19
<*https://friendsofthehighline.files.wordpress.com/2008/08/biotopes_1000.jpg*>, erişim tarihi 04.05.2017.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad **:** Nursen GÜMÜŞSOY KISAR

Doğum Tarihi ve Yeri **:** 23.08.1988

E-posta **:** nursengumussoy@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** **:** 2012, İ.T.Ü, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2012, İTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümü, birincilik ödülü
- 2013-halen, DS Mimarlık tasarım ekibinde peyzaj mimarlığı
- 2009, İstanbul Kayabaşı Bölgesi için Konut Tasarımı Mimari Fikir Proje Yarışması, satın alma ödülü
- 2012, Rauf Denktaş Anıt Mezarı ve Müzesi Uluslararası Proje Yarışması, 1. ödül
- 2014, Bişkek Kenti 2040 Yılı Gelişme Planı Fikir Yarışması, mansiyon
- 2014, Gökçeada Lise Kampüsü Mimari Proje Yarışması, 3. Ödül
- 2015, Antalya Kepez Belediyesi Odak Yapı Mimari ve Çevre Düzenleme Fikir Projesi Yarışması, eşdeğer mansiyon
- 2015, Beylikdüzü Belediyesi Yaşam Vadisi, Köprü ve Bağlantıları Yarışması, üçüncü mansiyon
- 2016, Adana - Seyhan Sucuzade Mahallesi Kentsel Dönüşüm Alanında Kent Meydanı ve Çevresi Kentsel Tasarım ve Mimari Proje Yarışması, 1. ödül
- 2016, Börklüce Mustafa Heykeli ve Alanı Tasarım Yarışması, katılımcı
- 2016, Sivas Kızılırmak Köprüsü Ulusal Mimari Proje Yarışması, birinci mansiyon ödülü

YAYINLAR

- 2016, Nursen Gümüşsoy, "Mekansallaşma üzerine", "Mimarlıkta Eleştirel Okumalar, Öğrenci Metin Yarışmaları 2011, 2012, 2013, 2015", Mimarlar Derneği 1927